

Carmen Iordăchescu

Dana Dogaru

Să dezlegăm tainele textelor literare

clasa a IV-a

AVIZAT
prin OMEN
3022/08.01.2018

 EDITURA CARMINIS
educational

Carmen IORDĂCHESCU

Dana DOGARU

SĂ DEZLEGĂM TAINELE TEXTELOR LITERARE

Clasa a IV-a

Copertă și ilustrații: Giorgian Gînguț

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

IORDĂCHESCU, CARMEN

Să dezlegăm tainele textelor literare : clasa a IV-a / Carmen
Iordăchescu, Dana Dogaru. - Pitești : Carminis Educațional
168 p.; il.; 26 cm

ISBN 978-973-123-343-7

I. Dogaru, Dana

37

Copyright © Editura CARMINIS

Redactori: **Anastasia Budișteanu, Diana Pițigoi**

Tehnoredactori: **Mina Suditu, Marina Zamfir**

Tehnoredactare computerizată: Editura CARMINIS

Tiparul executat la **SC BOOKART PRINTING SRL, București**

Comenzile se primesc la tel./fax: 0248 253 022, 0248 252 467

e-mail: editura_carminis@yahoo.com

sau pe adresa:

Editura CARMINIS

str. Exercițiu, bl. D 22, sc. B, ap. 1

cod 110242, Pitești, jud. Argeș

www.carminis.ro

ISBN 978-973-123-343-7

CUPRINS

1. RECAPITULARE

Din cartea vacanței 5

2. O CARTE, UN PRIETEN ÎN PLUS

Povestea fără sfârșit, după Michael Ende 12

Povestea, de Nichita Stănescu 20

Scrisoare, de Ana Blandiana 25

Recapitulare 29

3. DIN NATURĂ, ÎN CARTEA DE LECTURĂ

Cioc! Cioc! Cioc!, de Emil Gârleanu 33

Piatra pițigoii, după Tudor Arghezi 40

Substantivul 42

Scrierea unui text după un plan de idei 45

Recapitulare 47

4. SĂ FACEM CUNOȘTIȚĂ CU PERSONAJELE!

Poveste cu un copil și un peștișor argintiu, după Ada Teodorescu 51

Planul dezvoltat de idei. Povestirea unui fragment. Personajele 54

Adjectivul 55

Textul în care se prezintă un portret. Scrierea unui text care să conțină un portret. Personajele - asemănări și deosebiri 58

Recapitulare 62

5. PRIMIM ȘI DĂRUIM

Cum s-a speriat micuța Mayrie, după Lyman Frank Baum 67

Pronumele 68

Schimbul verbal. Formularea unei solicitări 70

Recapitulare 72

6. ÎNVĂȚĂM CUM SĂ ÎNVĂȚĂM

Textul informativ 77

Legenda 79

Recapitulare 83

7. UNIVERSUL ȘCOLII

<i>Seara talentelor, după Sara Pennypacker</i>	86
Verbul	89
Susținerea unei opinii	91
Ortograme	92
<i>Școala de altădată, după Romulus Dinu</i>	93
Recapitulare	99

8. COMUNICĂM

<i>Charlie și fabrica de ciocolată, de Roald Dahl</i>	104
<i>Habarnam devine pictor, după Nikolai Nosov</i>	111
Recapitulare	117

9. A ȘTI, A FACE, A FI ÎMPREUNĂ

<i>Unde-i tata?, după Jack Canfield</i>	120
Cuvântul - parte de propoziție. Predicatul	122
Subiectul. Acordul predicatului cu subiectul	123
<i>Necazurile unui uragan de treabă, după Adina Popescu</i>	126
Recapitulare	130

10. PLANETA COPILĂRIEI

<i>Un prieten pentru Faruk, după Don Rowe și Jan Newton</i>	135
<i>Fiind băiet păduri cutreieram, de Mihai Eminescu</i>	141
Recapitulare	145

11. DOAR UN PAS PÂNĂ LA VACANȚĂ

<i>Din fereastra clasei mele, de Emilia Căldăraru</i>	149
<i>Emil pornește la drum, după Erich Kästner</i>	152
<i>Proiect: Valea Prahovei - o destinație de vacanță</i>	156
Recapitulare	159
Recapitulare finală	164

1. RECAPITULARE

Din cartea vacanței

1 Caută cuvinte pentru a te duce cu gândul la vacanța care tocmai s-a sfârșit.

Model: Vacanță

Arșiță

Răsărit

Antrenament

V _____

A _____

C _____

A _____

N _____

T _____

A _____

2 Completează enunțurile:

- În vacanță, cel mai mult mi-a plăcut să _____.
- Cea mai frumoasă amintire din vacanță este _____.
- Cel mai amuzant moment din vacanță mi s-a părut atunci când _____.

- Cel mai neplăcut moment din vacanță a fost când _____.
- În vacanță mi-ar fi plăcut să _____.
- Pentru vacanța următoare îmi propun să _____.

3 Găsește cuvinte care au legătură cu vacanța, respectând părțile de vorbire indicate.

Substantive: *joacă, bucurie,* _____, _____, _____.

Adjective: *mare, frumoasă,* _____, _____, _____.

Verbe: *mă joc, înot,* _____, _____, _____.

4 Amintește-ți părțile unei compuneri!

▪ **Introducerea** oferă informații despre momentul și locul unde se petrec întâmplările, dar și despre personajele care vor apărea.

▪ **Cuprinsul** este partea cea mai întinsă a unei compuneri. Povestește întâmplările în ordinea în care au avut loc.

▪ **Încheierea** arată cum s-a încheiat întâmplarea, dar spune și ceea ce ai simțit, părerea ta personală.

a) Alcătuieste o compunere cu titlul „Rămas-bun, vacanță!“.

b) Descoperă introducerea, cuprinsul și încheierea în enunțurile de mai jos, ordonează-le, apoi scrie textul obținut. Dă-i un titlu potrivit.

A fost o vară de neuitat. Am mers cu familia mea la mare, i-am ajutat împreună cu sora mea pe bunici, am petrecut zile minunate alături de prietenii mei. Nici nu știu când a trecut timpul!

Vacanța mare s-a sfârșit. De mâine, școlile își deschid din nou porțile.

Acum, toate sunt amintiri deja! Rămas-bun, vacanță!

5

Realizează fișa de lectură a unei cărți citite în vacanță. Folosește șablonul.

Locul și timpul

.....
.....
.....
.....

Personajele

.....
.....
.....
.....

Titlul textului

.....

Autorul

.....

Evenimentele (în ordinea întâmplării lor)

Desen

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Încheierea întâmplării

.....
.....

Ce am învățat din această întâmplare

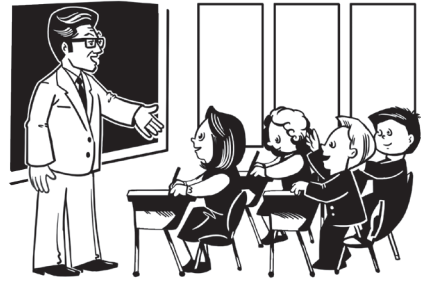
.....
.....

★ Citește textul:

Prima zi de școală

de Edmondo de Amicis

AZI E PRIMA ZI de școală. Trei luni de vacanță la țară s-au spulberat ca un vis. De dimineată, mama m-a dus la școala Baretti, ca să mă înscrie într-a treia primară; nu eram prea încântat să mă duc, căci gândul zbura încă la țară. Pe toate străzile, forfotă mare de copii; în cele două librării, o mulțime de tați și mame se îngărmădeau să cumpere ghiozdane cu curelușe, serviete și caiete, iar în fața școlii se înghesuia atâta lume, încât omul de serviciu și gardianul se străduiau din răsuputeri să elibereze poarta. Lângă ușa de la intrare am simțit că cineva mă atinge pe umăr; era învățătorul meu dintr-a doua, vesel ca întotdeauna și cu părul roșcat zburlit, care-mi spuse:

– Prin urmare, Enrico, de azi ne despărțim pentru totdeauna?

Lucrul acesta-l știam și eu, dar cuvintele lui tot mă întristară.

Deși știam prea bine că așa era, totuși cuvintele lui m-au mâhnit. Am pătruns cu greu în școală. Doamne, domni, femeii din popor, muncitori, ofițeri, bunici, femeii de serviciu, toți ținând copiii de mână și în cealaltă mână certificatele de promovare, umpleau sala de la intrare și scările, într-un murmur de parcă ne aflam la intrarea într-un teatru. Am revăzut cu plăcere sala mare de la parter, cu ușile celor șapte clase, unde timp de trei ani mi-am petrecut aproape toate zilele. Era atâta lume! Învățătoarele umblau încoace și încolo. Învățătoarea mea dintr-a întâia m-a salutată din ușa clasei și mi-a spus:

– Enrico, anul acesta te duci la etajul de sus: n-o să te mai văd nici măcar în trecere! Și privirea îi era tristă. Directorul era înconjurat de femeii necăjite, fiindcă nu mai rămăseseră locuri și pentru copiii lor; mi s-a părut că avea barba mai albă decât anul trecut. Pe băieții i-am regăsit mai înalți și mai voinici. La parter, unde se și făcuse repartizarea elevilor, se aflau copilașii dintr-a întâia primară, care nu voiau să intre în clasă, împotrivindu-se ca niște măgăruși; numai cu forța puteau fi trași înăuntru; unii din ei fugeau din bănci, iar alții, văzându-i pe părinții lor că pleacă, începeau să plângă, așa că aceștia se vedeau nevoiți să se întoarcă, fie să-i împace, fie să-i ia acasă, în timp ce învățătoarele rămăneau tare deznădăjduite. Fratele meu mai mic a fost repartizat în clasa învățătoarei Delcati; eu la învățătorul Perboni, sus la etajul întâi. La ora zece toți eram în clasă: cincizeci și patru; doar vreo cincisprezece fuseserăm colegi într-a doua, printre care și Derossi, premiantul întâi de totdeauna. Atât de mică și de tristă mi se părea școala, când mă gândeam la pădurile și munții unde mi-am petrecut vacanța de vară!

Mă gândeam și la învățătorul meu dintr-a doua, atât de bun, care râdea mereu cu noi; mic încât părea un coleg de-al nostru. Și acum îmi părea rău că nu-l mai văd acolo, cu părul lui roșcat și zburlit. Învățătorul nostru e înalt, fără barbă, cu părul cărunt și lung, cu o cută adâncă și dreaptă pe frunte, are vocea groasă și ne privește pe toți fix, unul după altul, vrând parcă să ne citească în adâncul sufletului; și nu râde niciodată. Eu spuneam în sinea mea: asta-i abia prima zi. Încă nouă luni. Câte lecții, câte examene la sfârșit de lună, câtă strădanie! Simțeam într-adevăr nevoia de a o întâlni pe mama la ieșire; am alergat să-i sărut mâna! Ea m-a întâmpinat cu:

– Curaj, Enrico! Vom învăța împreună.

M-am întors acasă mulțumit. Totuși, pe învățătorul meu cu zâmbetul acela bun și vesel nu-l mai am, și parcă școala nu mai e frumoasă ca înainte.

• Înțelegerea textului • Comunicare •

1 Încercuiește variantele corecte.

- Enrico merge la școală însoțit de:
a) mama   b) colegi   c) învățător   d) fratele său
- Persoana care l-a atins pe umăr era:
a) mama   b) fostul învățător   c) fratele său   d) un coleg
- Învățătorul pe care Enrico îl avusese în clasa a II-a era:
a) înalt   b) cu părul lung și cărunt   c) mic   d) cu părul roșcat și zburlit
- La ieșire, pe băiat îl îmbărbătează:
a) învățătorul din clasa a III-a   c) fratele său mai mic
b) mama   d) un coleg de clasă

2 Care sunt vorbele cu care mama îl întâmpină pe Enrico la ieșire? Transcrie-le!

3 Completează.

- ★ Titlul _____
- ★ Autorul _____
- ★ Personajele _____

- ★ Locul și momentul acțiunii _____

4 Compune și tu câteva propoziții de îmbărbătare pentru Enrico!

- a) _____
- b) _____

5 Folosește în enunțuri expresiile de mai jos:

- *s-au spulberat ca un vis* _____
- *gândul zbură* _____
- *se străduiau din răsputeri* _____
- *citea în adâncul sufletului* _____

6 Răspunde în scris la următoarele întrebări.

- a) În ce clasă va fi înscris Enrico de mama sa?
- b) Cu cine s-a întâlnit Enrico la ușa de la intrare?
- c) Ce i-a spus învățătorul lui Enrico?
- d) La ce clasă fusese repartizat fratele mai mic al lui Enrico?
- e) Cum și-l amintea Enrico pe învățătorul lui din clasa a II-a?
- f) Cum este noul învățător al băiatului?

7**Spune-ți părerea!** Răspunde la întrebări și explică.

- Cu ce sentimente se reîntoarce Enrico la școală? De ce?
- Ce simte Enrico gândindu-se că nu se va reîntâlni cu învățătorul său din clasa a II-a? De ce?
- Ce ai simți dacă ai fi în locul lui Enrico? Motivează.
- De ce crezi că l-a îmbărbătat mama la ieșire? Motivează.

8**Atelier** ♦ Alcătuieste un scurt text despre prima ta zi de școală. Ce ai simțit?**9**

- Ordonează ideile pentru a obține planul de idei.
- Delimitează pe text fragmentele corespunzătoare fiecărei idei.

- La ușa de la intrare, Enrico se întâlnește cu învățătorul lui din clasa a II-a.
- Școala i se pare băiatului mică și tristă.
- Enrico se reîntâlnește cu colegi mai mari și mai mici.
- Noul învățător este foarte diferit de celălalt și băiatul se simte descurajat.
- Vacanța s-a sfârșit și în fața școlii e zarvă mare.
- La ieșire, mama îl îmbărbătează.

10**Citește, împreună cu un coleg, pe roluri, cu intonația potrivită.**

Cum ajunge în curtea școlii, Corina merge la Alex, colegul ei de bancă din clasa a III-a:

Corina: Bună, Alex! Ai văzut-o cumva pe Alina?

Alex: Care Alina?

Corina: Alina, prietena mea cu un an mai mare!...

Alex: Aaa, Alina de la clasa a V-a!

Corina: Da, ea! Ai văzut-o? Spune-mi!

Alex: Da, am văzut-o.

Corina: Și?! Doar atât?! Ai văzut-o?! Unde?! Spune-mi, te rog!

Alex: Te căuta... chiar m-a întrebat de tine!

Corina: Și? Ce i-ai spus?!

Alex: Că nu te-am văzut! Ne-am întâlnit după!

Corina: Da, așa e! Dar n-ai văzut încotro a luat-o?

Alex: Cred că mergea...

Corina: Unde, Alex?! Zi-mi, te rog!

Alex: Nu știu, nu am fost atent!

• De ce nu înțelegea Corina ce spune Alex? Alex era explicit în răspunsurile sale? Găsește două „încurcături“ în explicațiile lui Alex.

• Subliniază câteva formule de menținere a dialogului.

11**Joc de rol**

Te întâlnești cu colegul tău cu o zi înainte de începerea școlii. Compune un dialog prin care îi soliciți informații despre festivitatea de deschidere a noului an școlar.

12 Scrie-i un bilet mamei tale prin care să-i oferi informații despre festivitatea de a doua zi, informații pe care tocmai le-ai aflat de la colegul cu care te-ai întâlnit.

_____

_____

_____

_____

13 ♦ Desenează alături portretul învățătorului tău/învățătoarei tale.
♦ Alcătuiște câteva enunțuri despre el/ea.

_____

_____

_____

_____

● Elemente de limba română, vocabular
și exprimare corectă ●

1 Găsește cuvinte: a) cu același înțeles; b) cu sens opus.

forfotă = _____ prima ≠ _____
fugeau = _____ a cumpăra ≠ _____
strădanie = _____ intrare ≠ _____
a gândi = _____ cuminte ≠ _____
s-au pulberat = _____ tristă ≠ _____

2 Desparte în silabe cuvintele: *spulberat, încântat, librării, ghiozdane, răspuseri, întotdeauna, fugeau, roșcat, suflet, întâmpinat.*

_____

_____

_____

3 Selectează din text câte patru:

- cuvinte monosilabice → _____
- cuvinte bisilabice → _____
- cuvinte alcătuite din trei silabe → _____
- cuvinte alcătuite din patru silabe → _____

4 Caută în text:

- ✿ cuvinte care încep cu o vocală _____
- ✿ cuvinte care încep cu o consoană _____

5

Alcătuiește schemele cuvintelor următoare, după model.

Model: părinți = cvcvccv

- prima = _____
- vacanță = _____
- pulberat = _____

- școală = _____
- învățătorul = _____
- strădanie = _____

6

Selectează din text cuvinte și completează tabelul.

Substantive		Adjective	Pronume
comune	proprie		

7

Analizează părțile de vorbire completând tablele.

Substantiv	Felul substantivului	Gen	Număr
vacanță			
Enrico			
ghiozdane			
lecții			

Adjectiv	Substantivul pe care îl însoțește	Gen	Număr
mare			
înalți			
mică			
groasă			

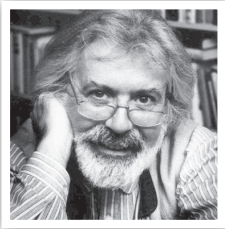
Pronume	Gen	Număr
ei		
eu		
lecții		

2. O CARTE, UN PRIETEN ÎN PLUS

Povestea fără sfârșit

după Michael Ende

Bine este autorul ? • Michael Ende se pronunță [mihael endă] în germană sau [maică endē] în engleză. Este un scriitor german celebru și a trăit între 1929-1995. • La început Ende i-a cerut editorului său pentru „Povestea fără sfârșit” o copertă din piele cu perle și nasturi scumpi. Cererea nu a fost aprobată, dar au folosit mătasea. • Dintre cărțile autorului poate ai mai auzit de „Jim Năsturel și Lukas, mecanicul de locomotivă” și de „Momo”. Ultimul a fost transformat atât în operă, cât și în film. • „Jim Năsturel” există și sub formă de carte audio, citită chiar de autor, din păcate doar în germană. • Domnul Koriander zice: „La mine nu sunt cărți pentru copii”, la fel ca și Ende care spune: „Nu scriu pentru copii”, dar cărțile sale sunt pline de fantezie. Așa că împrumută două cărți de la bibliotecă și citește-le în paralel tu și unul dintre părinți. • Romanul „Povestea fără sfârșit” a fost ecranizat în 1984 în Germania, dar este vorbit în engleză. Fii îngăduitor cu efectele speciale care, în acest film german, concureauă la acea vreme cu producțiile de la Hollywood. Folosește-ți imaginația atunci când acestea ți se par învechite!

• Înțelegerea textului • Comunicare •

Completează enunțurile.

- ◆ Titlul textului _____ .
- ◆ Autorul _____ .
- ◆ Personajele _____ .
- ◆ Ideea/Învățătura textului _____ .

Alege varianta corectă.

a) Ușa fusese deschisă violent:

- de vânt
- de ploaie
- de un băiat

b) Băiatul deschisese ușa:

- casei sale
- unei biblioteci
- unui anticariat

c) Înăuntru stătea:

- un tânăr
- un bărbat îndesat și greoi
- un coleg

d) Anticarul era supărat:

- pe oamenii care nu citesc
- pe copiii care nu au grijă de cărți
- pe oamenii care au necazuri

e) Băiatul obișnuia:

- să se joace singur
- să vorbească uneori singur
- să stea singur

f) Volumul pe care îl citea bătrânul:

- era o carte pentru copii
- avea titlul „Povestea fără sfârșit”
- nu era interesant pentru Bastian

g) Bastian simțea:

- că nu este atras de carte
- că vrea să se joace
- că vrea să aibă cartea cu orice preț

h) Ovalul celor doi șerpi, unul închis și unul deschis, mușcându-și cozile poate sugera:

- un târâm al reptilelor
- ideea de „nesfârșit“, „infiniț“
- lupta dintre bine și rău

3

Bifează explicația corectă.

a) „ploua cu găleata“ înseamnă că:

- ploua foarte tare   ploua mărunț   ploua cu fulgere și tunete

b) „făptașul zarvei“ se referă la:

- cel care făcuse atâta zgomot   cel care intrase tiptil   cel care deschisese ușa

c) „se pierdea spre fund în semiîntuneric“ are înțelesul că:

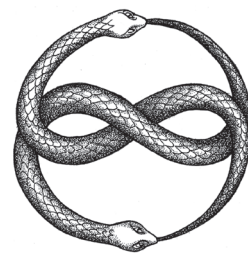
- era întunecată   era luminoasă   avea colțul îndepărtat mai întunecat

d) „zid de cărți“ se referă la faptul că:

- erau atât de multe cărți așezate una peste alta încât păreau un zid
 cărțile erau în dezordine
 zidul era desenat cu cărți

e) „fotoliu din piele roasă“ se referă la faptul că:

- pielea era roasă de șoareci
 pielea era uzată din cauza vremii
 pielea era de culoare maro

4

Răspunde în scris la întrebări.

- a) În ce lună are loc întâmplarea?
b) Ce poți găsi într-un anticariat?
c) Ce i-a spus bătrânul lui Bastian când acesta a rămas încrămențit în ușa?
d) De ce crezi că băiatul a rămas încrămențit în ușa anticariatului?
e) Ce indicii trădau prezența unei alte persoane în camera în care băiatul a intrat?
f) Ce volum l-a impresionat pe băiat? De ce? Motivează-ți răspunsul cu elemente din text.
g) Ce alt personaj crezi tu că l-ar putea înțelege foarte bine pe Bastian? Motivează.

5

Ce crezi că a simțit băiatul când a citit titlul volumului? Argumentează de ce Bastian a fost atras de titlul cărții.

6

Transcrie descrierea volumului care l-a impresionat pe Bastian.

7

Alcătuiește descrierea lui Bastian selectând ceea ce crezi că i se potrivește:

Trăsături fizice	Trăsături morale	
păr castaniu	timid	curajos
ochi albaștri	curios	inteligent
palid	hotărât	bun observator
roșu la față	pasionat de cărți	sensibil
înalt	indiferent	temător

8 Ce ar putea conține cartea care l-a fascinat pe băiat? Formulează enunțuri despre posibilul ei conținut.

9 Alcătuieste portretul bătrânului celui morocănos din anticariat.

10 Scrie câteva motive pentru care bătrânul putea fi morocănos.

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •

1 Completează tabelul:

Sinonime	Cuvinte date	Antonime
	violent	
	atârnat	
	grabă	
	uzate	
	prăfuite	

2 Alcătuieste enunțuri cu următoarele expresii: *ploua cu găleata, se pierdea în semiintu-neric, privi cu băgare de seamă, de unul singur, nebăgând de seamă.*

3 Înlocuiește expresiile cu un termen ce are același înțeles:

☆ cu zgomot → _____	☆ a-i trece prin minte → _____
☆ în grabă → _____	☆ a lua ființă → _____
☆ cu mirare → _____	☆ a face cunoscută o carte → _____
☆ cu grijă → _____	☆ a ține un discurs → _____
☆ cu emoție → _____	☆ a-și aduce aminte → _____

4 Găsește toate variantele de despărțire la sfârșit de rând a cuvintelor următoare: *încrămenit, necazurile, irezistibil, irevocabil, întortocheate, niciodată, experiență.*

5 Notează cuvintele cu sens opus. Fii atent la particulele din fața adjectivelor obținute.

Scriem corect

revocabil ≠ irevocabil	posibil ≠ imposibil	cert ≠ _____
rezistibil ≠ _____	permeabil ≠ _____	comod ≠ _____
respirabil ≠ _____	previzibil ≠ _____	animat ≠ _____
realizabil ≠ _____	predictibil ≠ _____	corect ≠ _____
mobil ≠ _____	eficient ≠ ineficient	discret ≠ _____
lizibil ≠ _____	existent ≠ _____	tolerant ≠ _____

Se scrie „î” în interiorul cuvântului atunci când acesta e format dintr-o
REȚINE! particulă lipită unui alt cuvânt: **semi-+întuneric** → **semiîntuneric**. Condiția este următoarea: dacă tai particula, cuvântul rămas trebuie să aibă înțeles.

6 Combină particula dintre paranteze cu un cuvânt potrivit și completează enunțurile cu forme corecte: **întâlnit, încărcat, înțeles, îndrăgit, încălzit**.

- ☛ Andreea îi face cu ochiul cu _____ prietenei ei. (sub-)
- ☛ Inginerul are un program _____. (supra-)
- ☛ _____ scriitoare pentru copii va avea o lansare la librăria din oraș. (prea-)
- ☛ A _____ mâncarea odată ce au sosit invitații. (re-)
- ☛ Pășiră cu teamă și curiozitate într-o lume populată de creaturi _____. (nema-)

7 Încercuiește varianta corectă:

- ☛ Băiatul **cel/ce-l** de 10-11 ani era Bastian.
- ☛ **Cel/Ce-l** atrăgea pe Bastian erau cărțile.
- ☛ **Cel/Ce-l** care i-a răspuns din fotoliu era chiar bătrânul anticar.
- ☛ Bastian iubea **cel/ce-l** mai mult cărțile.
- ☛ **Cea/Ce-a** mai frumoasă carte se intitula „Povestea fără sfârșit”.
- ☛ **Cel/Ce-l** ce nu știe ce înseamnă pasiunea pentru cititul cărților nu-l poate înțelege pe Bastian.

Cuvântul „copertă” are la plural două forme corecte: **coperți, coperte**
REȚINE! (conform „Dicționarului ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române” – prescurtat DOOM 3, ediția din anul 2021).

8 Completează cu „cel” sau „ce-l”.

◆ Bastian era copilul _____ mai atent cu cărțile. Din când în când le lua în mână și le cântărea parcă, pentru că volumele legate în piele groasă erau foarte _____ atrăgeau irezistibil.

9 Alcătuieste câte trei enunțuri în care să folosești cuvintele „cel”, „ce-l”, „cea”, „ce-a”.

10 Compune enunțuri cu înțelesurile cuvintelor „scoarță” și „scoarțe”.

11 Formulează două propoziții în care să folosești cuvântul „băiat/băiatul”. Respectă indicațiile:

- a) substantiv, adjectiv, verb, substantiv, adjectiv;
- b) substantiv, verb, substantiv, adjectiv.

Citește interviurile de mai jos, apoi răspunde și tu sincer la aceleași întrebări.

Despre citit și despre cărți

Două interviuri: cu Alexandra, elevă în clasa a V-a, și Diana, elevă în clasa a VI-a

1. Îți mai amintești când și cum ai început tu să citești?

A.: Am început să citesc datorită șansei de a vizita Târgul Internațional de Carte Gaudeamus, de la București. Părinții mei fiind mari iubitori de carte, tata lucrează ca economist la o editură de carte, iar mama este învățătoare, m-au purtat cu ei la aceste târguri de carte, care m-au prins destul de repede cu farmecul lor. Mi-amintesc că, micuță fiind, îmi așteptam tatăl cu mare nerăbdare și curiozitate să se întoarcă de la aceste târguri, căci știam că o mare parte dintre cărțile achiziționate erau pentru mine. Păstrez și-acum primele cărțițele, le privesc cu drag și uneori mă amuz răsfoindu-le sau depănând amintiri pe seama lor împreună cu părinții. În clasa a II-a deja am început să-mi aleg singură cărțile pe care doream să le citesc. Mai mult de jumătate din cărțile achiziționate erau destinate acestui scop. Copertile frumos desenate mă atrăgeau ca un magnet și îmi trezeau curiozitatea.

D.: Am început să citesc mai mult pe la sfârșitul clasei a II-a. Aveam 8 ani și jumătate... am citit atunci „Cum să-ți instruiști părinții“, mi-a plăcut tare mult, a fost o carte foarte amuzantă!

Îmi amintesc că, în vara aia trebuia să merg la Ingrid (cea mai bună prietenă), iar voi mi-ați spus că pot merge doar dacă termin de citit „Colț Alb“. N-a fost frumos din partea voastră, m-ați șantajat! (începe să râdă)

2. Poți să-mi spui 3 motive care te-au determinat pe tine să citești?

A.: 1. Am avut tot timpul acces la cărți, părinții nerefuzându-mi niciodată acest lucru. 2. Am o prietenă de familie, Elisa, pe care o vedeam tot timpul cu cartea în mână. Îi plăcea foarte mult să citească. 3. Îmi îmbogățeam vocabularul și mă transpuneam în lumea cărții, identificându-mă uneori cu ea.

D.: 1. Da, aveam un coleg la after, Vlad. El citea mult, și-am povestit despre el. Cred că Vlad m-a făcut curioasă. 2. Ceilalți oameni care citeau în jurul meu. 3. Am fost atrasă de unele cărți despre care aflam, așa cum am aflat de „Numără stelele“... m-a atras titlul. Parcă din titlu se citește punctul culminant! Și eu am citit-o de 4 ori!

3. Care este prima carte care ți-a rămas așa, în suflet? De ce?

A.: Prima carte care m-a impresionat, până la lacrimi chiar, a fost „Bunicuța hoțomană“, scrisă de David Walliams, de la editura Arthur. Bunica suferă, pentru că nepotul nu o place. (Ea auzise discuția dintre Ben și părinții lui, în care îi ruga să nu-l lase la bunica.) Atunci s-a hotărât să inventeze că este o hoțară internațională de bijuterii. Cum i-a trezit bunica dragostea și curiozitatea nepotului rămâne să afle fiecare.

D.: În clasa a IV-a aveam la școală un club de lectură, iar doamna învățătoare ne-a arătat o carte care mi-a atras atenția. Este vorba de „Numără stelele“ scrisă de Lois Lowry. Vai, mi-au mai rămas în suflet „Zbor frânt“, dar și „Minunea“ daaa, și „Darul lui Jonas“..., mami, și „Sub aceeași stea“ de John Green, cu fetița bolnavă de cancer! Știi tu! Mai scrie și „Orașe de hârtie“, te rog!

4. Ce sfat i-ai da unui copil de 8-9 ani care nu vrea să citească?

A.: Aș sfătui pe oricine să meargă într-o librărie să atingă cărțile, să le miroasă, să le privească, să le răsfoiască, să nu plece de acolo până nu-și ia măcar una, cea care i-a trezit interesul în cea mai mare măsură. Apoi s-o parcurgă într-un ritm propriu. Mie, spre exemplu, dacă îmi place foarte mult o carte, nu o las din mână până nu o termin. Doar mama, pentru că are grijă de ochii mei, reușește să mă „rupă“ de carte pentru mici pauze.

5. Pentru mămică ai vreun sfat?

A.: Le-aș sfătui să înceapă prin a le citi copiilor încă de mici, să intre cu copiii în librării și să nu le refuze cumpărarea cărților. Mai târziu să citească în familie, fiecare să citească ceea ce-l interesează, astfel încât copilul să deprindă obiceiul de a citi.

6. Dar ție, dacă te-ai putea întoarce în timp, pe atunci când nu citeai, ce ți-ai spune?

A.: Dacă m-aș întoarce în timp, probabil că mi-aș spune să nu consider cititul o corvoadă, ci o activitate pe care o fac din plăcere.

7. Ce carte ai recomanda unei colege de școală, căreia nu-i place să citească și preferă să „se joace“ pe Snapchat? Ce carte crezi că ar impresiona-o și i-ar schimba atitudinea față de citit?

A.: Unei persoane care folosește foarte mult smartphone-ul i-aș recomanda cartea „Attica“ de Garry Kilworth. Acțiunea cărții se desfășoară în podul casei, o lume presărată cu comori pierdute și vise uitate în care cele trei personaje principale, frații Jordy, Chloe și Alex sunt prinși ca într-o capcană trăind o aventură palpitantă într-o lume magică.

8. Ție ce gen de cărți îți plac?

A.: Toate cărțile sunt interesante în felul lor, dar eu, acum, prefer cărțile SF. Îmi plac, fiindcă particip și eu la aventurile personajului principal. Cu siguranță în viitor voi aborda și alte genuri.

D.: Să încerce să caute cărți pe gustul lui. Să meargă la librărie și să caute cărți pentru vârsta lui. Să întrebe pe oamenii care lucrează acolo: „Scuzați-mă, mi-ați putea recomanda o carte pentru 8-10 ani?“ Apoi să citească pe spatele cărții despre ce este vorba în acea carte. Acum au apărut foarte multe cărți frumoase!

D.: Uff, nu știu, mami... Ar putea să le sugereze copiilor că e bine să citească, pentru că așa își vor îmbogăți vocabularul. E destul de greu să răspund la această întrebare!

(Eu nu insist, să nu compromit interviul.)

D.: PUNE MÂNA ȘI CITEȘTE CĂ ALTFEL SE ALEGE PRAFUL DE TINE! (Acum parcă a interpretat un rol, a fost foarte expresivă și a ridicat un deget în aer.)

D.: Uite, dacă ar fi vorba de colegele mele, știu tu la care colege mă refer, pe ele le-ar atrage să citească ceva despre make-up și cum să fie drăguțe. Știi tu, cartea aia „Să vorbim cu Léa Oliver despre look“ (de Catherine Girard-Audet). Unui băiat, i-aș recomanda „Harry Potter“, cu siguranță! Iar dacă este vorba despre un copil pe care nu îl cunosc... i-aș spune să citească „O buclă în timp“, e o carte tare!

D.: Cele fantasy, de aventuri, dar și cele despre copiii evrei din timpul celui de-al Doilea Război Mondial. Dar despre asta am citit doar în 3 cărți...

9. Ce simți atunci când citești?

A.: Atunci când citesc uit de tot, deoarece acțiunea cărții mă răpește din prezent, teleportându-mă în lumea ei.

D.: Simt că mă aflu acolo, îmi imaginez ce se întâmplă. Și dacă mă opresc din citit sunt foarte curioasă, vreau să aflu ce se mai întâmplă, parcă nu mai am răbdare!

10. Pe ce criterii îți alegi o carte? Ce te determină să îți dorești să o citești?

A.: Când îmi aleg o carte îmi stabilesc întâi bugetul. Selectez cartea după titlu, citesc informațiile care se află pe coperta 2, răsfoiesc cartea citind pe ici, pe colo câteva dialoguri și fraze.

D.: Subiectul și titlul.

11. Te „sperie” cărțile groase?

A.: Nu mă sperie deloc cărțile groase, deoarece îmi dau seama că ele prezintă o acțiune pe îndelete. De cele mai multe ori îmi doresc să nu se termine niciodată acțiunea din carte.

D.: Mă speriau înainte, când eram mai mică. Acum nu mă mai sperie. Pentru că așa nu plec prea curând din acel loc.

12. Câte cărți ai citit anul trecut?

A.: Anul trecut am citit doar 15 cărți, pentru că m-am ocupat în primul rând de școală, iar cititului i-am acordat mai puțin timp, din păcate.

D.: Păi, cam 25. Dar pe cele cu 150-200 de pagini le citesc repede, îmi pare puțin.

13. După ce ai citit anumite cărți (de exemplu Harry Potter, Miss Peregrine, Coraline, Marele Uriăș Prietenos) ai văzut apoi și filmele. Care ți-a plăcut mai mult, cartea sau filmul?

A.: Ambele variante mi-au plăcut, dar fiecare în felul său. Acțiunea din carte este mai detaliată și mi-a permis să o descifrez singură, pe când filmul mi-a oferit posibilitatea să înțeleg mai bine stările personajelor. Dacă ar fi să aleg între cele două, cred că aș selecta cartea.

D.: Cartea. Pentru că în carte acțiunea este mai detaliată.

14. Ce preferi: să împrumuți cărți de la bibliotecă sau să le cumperi? Argumentează alegerea.

A.: Eu prefer să îmi cumpăr cărțile, deoarece le pot răsfoi oricând, le pot reciti, le pot împrumuta prietenilor.

D.: Să le cumpăr, pentru că mie îmi place să le păstrez. Vreau să-mi fac o colecție de cărți preferate!

15. Ce înseamnă cărțile pentru tine?

A.: Pentru mine, cărțile sunt niște prietene dragi, fără glas, dar cu multe lucruri de oferit, care mă ajută să progrez.

D.: Cărțile sunt un univers. O altă lume.

16. La ce crezi că te ajută faptul că citești?

A.: Cărțile mă ajută să-mi îmbogățesc vocabularul, să fac ușor conexiuni între personaje, situații și să-mi dezvolt imaginația.

D.: Să-mi dezvolt vocabularul și să am mai multă imaginație.

17. Ai visat vreodată ce ai citit într-o carte?

A.: Nu. M-am visat eu ca personaj dintr-o carte.

D.: Da (un „da“ ferm, pare foarte încântată). De mai multe ori l-am visat chiar și pe Voldemort, era înfricoșător!

18. Să citești este doar o modalitate de a-ți petrece timpul liber?

A.: Dacă citesc, o fac din plăcere. Dacă acțiunea cărții mă prinde, totul devine parte din mine.

D.: Nu, eu citesc, pentru că îmi place!

19. Ai un loc preferat unde îți place să citești?

A.: Nu am un loc preferat, important este să fie liniște.

D.: La mine în cameră. Închid ușa și citesc liniștită.

20. Tu te-ai schimbat de când ai început să citești?

A.: Eu cred că cititul te dezvoltă, te face mai creativ, mai inteligent, mai atent la detalii. Da, cred că m-am schimbat, într-adevăr.

D.: DA! CRED CĂ SUNT MAI DEȘTEAPTĂ ȘI MAI AMUZANTĂ! SUNT MAI PUTERNICĂ!

21. De ce crezi tu că părinții își doresc de la copiii lor să citească?

A.: Din punctul meu de vedere orice părinte își dorește de la copilul lui să fie mai bun decât a fost el-copil, să învețe cât mai multe lucruri, să-și dezvolte vocabularul, să caute mai mult în cărți decât să folosească telefoanele inteligente.

D.: PENTRU CĂ TOȚI PĂRINȚII VOR TOT CE E MAI BINE PENTRU COPIII LOR!

Mama Dianei: I-AM LUAT DIANEI ACEST INTERVIU DIN MAI MULTE MOTIVE. CEL MAI IMPORTANT DINTRE ELE ESTE CĂ-MI DORESC SĂ-I OFER SENTIMENTUL PROPRIEI VALORI, SĂ-I SPORESC ÎNCREDEREA ÎN SINE ȘI SĂ O MOTIVEZ, PENTRU CĂ CEEA CE FACE EA ESTE CEVA EXTRAORDINAR!

Copiii au nevoie să descopere magia din cărți, iar noi trebuie să-i încurajăm și să-i ajutăm să o descopere. Ei au nevoie de acea magie, ca „hrană spirituală“.

I-am explicat Dianei de ce este important să dea o șansă fiecărei cărți, în sensul că este foarte important să citească măcar 30-40 de pagini dintr-o carte, până descoperă aventura.

Și am mai sfătuit-o să nu judece o carte după coperti, acesta fiind un principiu pe care vreau să îl respecte atunci când alege o carte, dar și atunci când cunoaște oameni noi.

(<http://mamapetoc.ro/interviu-cu-o-pus-toaica-de-12-ani-despre-citit-si-despre-carti>)

Povestea

de Nichita Stănescu

Bine este autorul ?

• Nichita Stănescu (1933-1983) a scris versuri atât de originale, încât a schimbat poezia românească.

• În 1980 a fost nominalizat la Premiul Nobel pentru Literatură.

• Iubea limba română, jucându-se cu ea în poeziile sale, o considera „dumnezeiesc de frumoasă” și credea că misiunea unui poet este să-i sporească frumusețea.

Credea că „poezie există în orice om” și, împreună cu Gheorghe Tomozei, a scris pentru copii „Carte de Citire, Carte de Iubire”.

• Înțelegerea textului • Comunicare •

1

Bifează varianta corectă.

a) Fetițele și băieții zugrăvesc pereții casei cu:

pensule   petale de tufănică   sunete

b) Povestea:

se lasă desenată   nu te lasă s-o desenezi

c) Acoperișul casei-poveste este:

din tablă   din paie   din țigle ori șindriță

2

Răspunde la întrebări.

✿ Ce animale dorm pe podeaua somnoroasă?

✿ Cine a făcut acoperișul casei-poveste?

✿ Cum arată casa-poveste în viziunea autorului?

✿ Ce spune autorul că se întâmplă dacă desenezi pasărea? Dar râul? Dar muntele?

✿ De ce crezi că nu poți desena povestea? Motivează răspunsul.

3

Spune-ți părerea! „Tufănică e peltică de culori” sugerează:

așa cum consoanele sunt neclar rostite, culorile ei nu sunt diferențiate;

florile sunt mai mari sau mai mici, așa cum vocalele nu sunt egale cu consoanele;

pereții vor fi zugrăviți într-o culoare nedefinită, proprie fiecărui cititor.

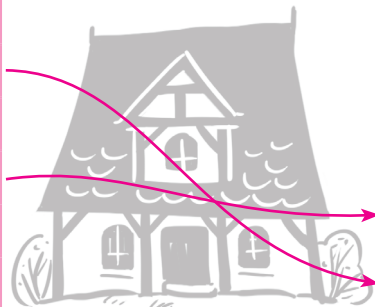
4

Selectează din text expresii (alte două exemple) prin care autorul atribuie însușiri ome-nești unor obiecte/lucruri.

Exemplu: Numai Povestea (devenită personaj, cu acest nume, refuză să se lase desenată).

5 Unește elementele corespunzătoare.

CASA
Fundație/temelie/podea
Pereți
Țiglele acoperișului
Grinzile acoperișului
Acoperiș
Ferestre
Oglinzi

POVEȘTEA
cuvinte
tărâm imaginar, imaginație
locul de acces al cititorului spre poveste
oglundirea cititorului în personaje, situații
enunțuri
structura, forma și dezvoltarea ideii
învelișul de cuvinte

6 Alcătuieste enunțuri în care să folosești termenii colorați în albastru din text.

7 De ce crezi că autorul aseamănă povestea cu o casă? Motivează-ți răspunsul!

● Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă ●

1 Scrie: a) sinonimele potrivite;

- nea = _____
- somnoroasă = _____
- cumiști = _____
- lighioane = _____
- podea = _____

b) antonimele potrivite.

- bătute ≠ _____
- somnoroasă ≠ _____
- cumiști ≠ _____
- dorm ≠ _____

2 Alcătuieste schemele cuvintelor după model:

Model: vacanță = 3 silabe, 7 litere, 7 sunete, 3 vocale, 4 consoane

- povestea = _____
- nemaivăzute = _____
- zăgrăvesc = _____
- peltică = _____

3 Descoperă forma „alintată” a cuvintelor.

- casă → _____
- poveste → _____
- fereastră → _____
- oglinzi → _____
- copii → _____
- iepuri → _____

4 Găsește însușiri potrivite pentru substantivele următoare:

- * carte → _____
- * poveste → _____
- * casă → _____
- * întâmplare → _____
- * poezie → _____

5 Formează verbe pornind de la cuvintele următoare. *Model:* poveste → a povesti

- * acoperiș → _____
- * mare → _____
- * cumiți → _____
- * mică → _____

6 Transformă cuvintele, după model.

Model: poveste → povestitor

- * istorie → _____
- * matematică → _____
- * minciună → _____
- * muncă → _____
- * cântec → _____

7 Completează petalele florii pornind de la cuvântul „poveste“.

8 Găsește familia de cuvinte a termenului „poveste“.

9 *Atelier* ♦ Completează și tu cu interpretările tale.

„Desenezi pasărea? Zbori!“

Dacă vrei să desenezi o pasăre în zbor, îți imaginezi zborul acesteia, cum urcă, cum planează și, odată cu ea, zbori și tu cu gândul, te înalți, uiți de ceea ce este în jurul tău, îți imaginezi ce vede și ce simte pasărea în zbor.

„Desenezi râul? Curgi către mare!“ Adică _____

„Desenezi muntele? Ești cel mai tare!“ Pornești urcușul anevoios către piscuri, _____ , te cațeri pe stâncile abrupte _____

10

Schimbă propozițiile enunțiative în propoziții exclamative, apoi în propoziții interogative.

- Povestea seamănă cu o casă.

- Fetele și băieții zugrăvesc pereții cu petale de tufănică.

11

Completează spațiile cu „cel/ce-l“, „cea/ce-a“.

◆ _____ mai frumoasă poveste este _____ scrisă de _____ care știe cum să așeze cuvintele, să construiască textele asemenea marilor povestitori.

◆ _____ uimise pe Damian _____ mai mult era ce poate face un elefant cu trompa lui.

12

Atelier ◆ Și tu poți scrie o poveste!

Urmărește cu atenție ilustrațiile de mai jos. Ordonează-ți ideile, apoi redactează un text. Dă-i un titlu potrivit. Nu uita regulile de redactare a unui text pe baza unui șir de ilustrații!

Vreau să fiu scriitor

de Ionel Teodoreanu

– Mă rog, și de ce-ai să te-apuci tu când îi fi mare? întreabă bunica Elencu.

– Știu eu, bunică?

– Te-i pomeni că te tocmești nepot la bunici, – zice bunica, c-un zâmbet urzicat de hartag.

Nepotul zâmbeste. [...]

– Am să mă mai gândesc, bunică.

– Da' până acuma ce-ai tot făcut?

– Ce-am făcut? Ce-am făcut? se socotește nepotul, încordându-și fruntea ca la matematică.

– Ce tot dai din plisc ca cocostârcul pe casă? N-ai făcut nimic.

– Cum, bunică? N-am învățat la școală?

Brațele bunicei zboară. „Îndură-te, Hristoase!”

– Înveți tu, pe dracu! Dormi în bancă. Parcă te văd.

– Citesc, îmi fac lecțiile, înșiră nepotul.

– Caști, te freci la ochi, dai din buze, te duci, te întorci, te foiești – continuă bunica. Măi terchea-berchea, bunică-ta te întreabă ce faci cu scăfărlia ta de cap, nu cu gogeamite picioarele tale de trântor.

– Gândesc, bunică.

– Lasă-l, Elencule, e mititel – vine și bunicul cu motanul după el.

– Cum mititel? Ce vorbă-i aiasta? Ești mititel? îl întreabă bunica înșurubându-i o privire care ajunge până la păcatul tutunului.

– Nu mai sunt, bunică.

– Bine că spui măcar – oftează bunica. Ești mare, măăăăi. La vârsta ta învărteam lumea pe degete.

– Ș-acuma, Elencule – zâmbeste bunicul.

– Lasă mata, Alecule, că nu-mi arde de șuguit. Bunicul se retrage.

– Ei, ia spune – revine bunica.

– Ce să mai spun, bunică?

– Ce nu mi-ai spus. De ce-ai să te apuci când îi fi mare?

Nu uită bunica de unde-a plecat și pace!

– Poate c-am să scriu, bunică.

– Să scrii? Tu? Ce să scrii, mă rog?

– Cărți.

– Iaca, măi! Cărți! Și cu ce-ai să le umpli? Nepotul zâmbeste, și se bate cu vârful degetului pe frunte.

– Nu-ți sună a gol, nepoate?

– Mie nu, bunică.

– Și ce-i, mă rog, acolo?

– Mata, bunicul, motanul bunicului, casa bunicilor, vorbele bunicei, când voiau să intre în gândurile nepotului, fără să bată la ușă...

Bunica ascultă, ascultă. Apoi privește de parte, pe fereastră. Iar ninge alb în noapte. Vin fulgii Crăciunului.

– Mai știi – oftează ea. Se apropie de nepot. Se privesc ochi în ochi, adânc. Se vede c-a zărit ceva bunica. Face o cruce mare spre icoana lui Iisus, frângându-se din șale:

– Dă, Doamne!

Apoi își trece, pentru întâia oară, degetele cu miros de floare de migdal prin părul nepotului, care seamănă cu părul fetei bunicilor și întreabă cu glas scăzut:

– Și ce-ai să scrii, mă rog, despre bunică-ta?

(din vol. „În casa bunicilor“)

Minidicționar

gogeamite – ceva foarte mare

a șugui – a glumi

Scrisoare

de Ana Blandiana

Bine este autorul ? • Ana Blandiana s-a născut în 1942. Acesta este un pseudonim inventat de ea, nu numele adevărat (Otilia Coman). Ce zici? I se potrivește unei scriitoare de poezii?

• În copilărie, doctorul i-a spus când s-a îmbolnăvit că dacă nu se oprește din citit, nu o să se facă bine. Era un „complot“ al mamei ei, care era de părere că citește mult prea mult.

• Ani întregi când era copilă, a încercat să vadă dacă ar putea trăi singură pe o insulă pustie și să inventeze orice lucru de care avea nevoie: sandale din fire de iarbă, rochii din frunze și tot așa. Se întâmpla după de a citit „Robinson Crusoe“.

• Arpagic, motanul autoarei, este protagonistul unor întâmplări pline de umor, în mai multe cărți cu poezii. Prima este „Întâmplări din grădina mea“. Le descoperi tu pe celelalte?

• Înțelegerea textului • Comunicare •

Răspunde la întrebări.

❁ Cui îi adresează copilul scrisoarea?

❁ Are dreptate atunci când îi spune soarelui că doar de acesta depinde cu adevărat cât ține vacanța mare? Motivează!

❁ De ce îl numește copilul pe soare „stăpânul vacanțelor școlarești“?

❁ Cât de mult ar vrea să se prelungească vacanța? E posibil?

2

Completează enunțurile:

• Eu aș vrea ca vacanța mare să dureze _____ , pentru că _____

• În vacanța mare mi-ar fi plăcut să _____ , pentru că _____

3

Spune-ți părerea! Bifează variante potrivite.

• Formulele de adresare către soare sunt:

pline de respect

pentru a-i face un compliment soarelui

exagerate

adevărate

• Copilul este:

încrezător

timid

inventiv

hoțoman

sincer

nesincer

insistent

un bun negociator

• Ceea ce cere este:

posibil

imposibil

spus cu sinceritate și încredere că se poate îndeplini

4

Creează și tu două formule care ți se par potrivite într-o scrisoare adresată soarelui.

5

Alcătuiește enunțuri în care să folosești următoarele expresii: *m-am hotărât, să lungеști, e destulă vreme, să crească puțințel.*

6

Scie trei motive pentru care copilul ar putea spune că îl „apucă frica de ortografie“.

7

Adaugă termenii potriviți.

◆ Pentru că a aflat că numai de _____ depinde cu adevărat cât ține _____, copilul hotărâște să îi scrie o _____.

◆ E puțin îngrijorat că _____ nu va fi corectă, mai ales că mama îi zice frecvent că scrie _____ ca _____.

◆ Copilul îi cere soarelui să mai stea vreo _____ luni pe loc sau să lase vacanța vreo _____ ani.

◆ E tare _____ să afle ce va face soarele, iar în așteptarea răspunsului semnează scrisoarea alături de pisoiul _____.

8

Completează cuvinte care rimează cu:

★ soare ⇨ _____

★ scrisoare ⇨ _____

★ frica ⇨ _____

★ Arpagic ⇨ _____

★ vara ⇨ _____

★ semnez ⇨ _____

★ școala ⇨ _____

★ oricum ⇨ _____

9

Compune câte un catren (strofă sau poezie formată din patru versuri) ajutându-te de cuvintele date:

a) Mama – frumoasă, drăgăstoasă, duiosă, prețioasă

b) Toamna – bogată, parfumată, arămii, câmpii

c) Carte – poveste, veste, învață, viață

10

Joc. Scie primul cuvânt care îți vine în minte când spui...

• prieten _____

• pisică _____

• bunica _____

• iarnă _____

• floare _____

• soare _____

• vânt _____

• școală _____

La sfârșit citiți cuvintele și comparați-le cu cele găsite de colegi.

11**Menționează titlurile a trei poezii citite/memorate de tine!**

1. _____
2. _____
3. _____

Dintre ele, cel mai mult mi-a plăcut _____, pentru că

_____

_____

12

Spune-ți părerea! a) Compară cele două strofe. E suficient să faci rime pentru a scrie o poezie reușită?

Mult stimată soare auriu,
Sau, mai simplu, dragă soare,
M-am hotărât să-ți scriu
O scrisoare.

• Dragă soare mare,
• Îți scriu o scrisoare,
• Ca vacanța noastră
• Să se prelungească.

b) Ce idei originale sau pline de umor folosește Ana Blandiana în poezia „Scrisoare”? Dă două exemple. _____

_____

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •

1

Completează tabelul cu termenii potriviți.

Sinonime	Cuvinte date	Antonime
	să crească	
	frig	
	răsplată	
	neschimbată	
iscălită	semnată	

2

Adaugă seriilor de mai jos încă un termen:

- a) frică, spaimă, _____
- b) supărată, tristă, _____
- c) perioadă, timp, _____
- d) răsplată, recompensă, _____
- e) grozav, extraordinar, _____
- f) m-am hotărât, m-am gândit, _____

3

Desparte în silabe următoarele cuvinte: *astru, scrisoare, vacanța, stăpân, școlărești, neschimbată, răsplată, pușintel.*

4

Găsește adjective pornind de la substantivele următoare, după model.

☼ român → românesc

☼ școală → _____

☼ frică → _____

☼ vară → _____

☼ frig → _____

☼ școlar → _____

5

Scrive verbe pornind de la cuvintele următoare, după model. Model: cald → a încălzi

☼ auriu → _____

☼ frică → _____

☼ hotărâre → _____

☼ lung → _____

☼ schimbare → _____

☼ răspuns → _____

Scrim corect**6**

a) Scrie forma corectă a verbului.

☼ Eu știu.

☼ Tu _____

☼ (Tu) să _____

☼ Eu vin.

☼ Tu _____

☼ (Tu) să _____

☼ Eu scriu.

☼ Tu _____

☼ (Tu) să _____

b) Alcătuieste un singur enunț cu trei dintre formele complete.

7

Notează forma alintată a cuvintelor:

☼ sămânță → semincioară

☼ pisica → _____

☼ pisoii → _____

☼ căldură → _____

☼ stea → _____

☼ scrisoare → _____

8

Explică folosirea semnelor de punctuație în exemplele următoare:

a) virgula, semnul exclamării: Da, ar fi grozav ca vacanța să dureze mai mult!

b) virgula, două puncte, linia de dialog: Arpagic întreabă mirat:
– Miau, de ce trebuie să pleci?

c) virgula, semnul întrebării: – Arpagic, ești de acord cu mine?

9Cum ar scrie o pisică „mi-au“ și de ce? După modelul Scriu „mi-au“ ca pisica., completează alegând cuvinte din lista: *gimnastul, lăptarul, naistul, un cowboy.*

☼ Scriu „n-ai“ ca _____

☼ Scriu „c-aș“ ca _____

☼ Scriu „c-ai“ ca _____

☼ Scriu „s-ar“ ca _____

10

Scrie familiile de cuvinte pentru următorii termeni:

școală → _____

joc → _____

11*Atelier ♦ Micul poet*

Compune câteva versuri străduindu-te să găsești rime potrivite. Scrie fiecare poezie pe câte o coală albă și ilustreaz-o cât mai frumos. Adună-le apoi într-un minivolum. Dă-i un titlu cât mai inspirat și confecționează-i o copertă sugestivă. Prezintă minivolumul colegilor tăi la „Cercul de lectură“.

Recapitulare

* Citește cu atenție textul următor:

Fetița care l-a luat pe NU în brațe

după Octav Pancu-Iași

Vă spun ca să știți și voi: cuvintele care îmi trebuie pentru povești le scot din călimară...

Într-o zi, un cuvânt nu vru să iasă afară.

Tot ciocănind disperat în sticlă cu penița, din călimară ieșiră cuvintele: Politețe, Hărnicie, Prietenie.

– Hai, spune-ne ce cauți!

– Îl caut pe „Nu”. Fără el nu pot termina povestea.

– Pe „Nu”? L-a luat o fetiță în brațe și nu-i mai dă drumul...

– Dacă, de pildă, vorbi cuvântul Hărnicie, îi spune mama: „Pune masa!” sau „Adu apă!” sau „Mătură!”, fetița spune că nu poate; are pe „Nu” în brațe...

– Ori dacă, vorbi cuvântul Politețe, bunica vine de la piață, aducând două coșuri grele, fetița cu „Nu” în brațe nu sare să-i deschidă ușa...

– Ori dacă, vorbi cuvântul Prietenie, o colegă o roagă să-i explice o problemă grea la matematică, fetiței cu „Nu” în brațe nici nu-i pasă...

– Și unde stă fetița care l-a luat pe „Nu” în brațe? întrebai eu.

– Te conducem noi, se oferiră cele trei...

Deși nu era târziu, o găsirăm dormind. „Nu”, așezat în brațele ei, era însă treaz:

– Nu mă întorc! zise el. Nicăieri n-am dus-o mai bine ca-n brațele acestei fetițe. Nu merg la tine, nu, nu, nu!

Chiar atunci se auzi glasul mamei fetiței:

– Hai, scoală-te că e târziu! Pune masa, e ora prânzului!

– Îndată! răspunse în locul fetiței Hărnicia. Și cât ai clipi, așternu masa, deschise bufetul și scoase farfuriile. În dreptul fiecărei farfurii împături și câteva șervețele de hârtie.

Pe scări se auziră pașii bunicii. Politețea nici nu așteaptă s-audă bătăi la ușă. Alergă și o deschise, luă sacoșa cu cumpărături din brațele bunicii...

Între timp, Prietenia rezolvase problema de matematică a colegei...

Când fetița se trezi și se dădu jos din pat, veni la mama sa și aceasta o laudă:

– Tare frumos ai așezat masa! Poftim cotorul acesta de varză.

Bunica-i dăruie un măr:

– Ia-l! Ești o fetiță săritoare.

Colega nu se lăsă mai prejos:

– Am două nuci. Una ție și una mie!

Fetița întinse mâinile să primească darurile, dar, în clipa aceea, îl scăpă pe „Nu” din brațe.

Eu, care atâta așteptam, îl apucaie de-o ureche și plecai grăbit acasă. Ajuns acasă, îl aruncaie pe „Nu” în călimară și rugaie cuvântul Paznic să-l păzească strașnic. Ca să nu-l mai poată lua nicio fetiță și niciun băiat în brațe...

Bifează variantele corecte.

- a) Textul este: literar nonliterar
 narațiune scenetă
 descriere informativ
- b) Autorul scoate cuvintele din:
 dicționar cap călimară
- c) Autorul caută disperat în călimară:
 trei cuvinte cuvântul „Nu“ cuvântul *Prietenie*
- d) Cuvântul dispăruse, pentru că:
 îl luase un băiat fusese folosit într-o altă poveste îl luase o fetiță
- e) Pe scriitor l-au condus la fetiță:
 celelalte cuvinte din călimară copiii
 cuvintele *Politețe*, *Hărnicie* și *Prietenie* familia fetiței
- f) Fetița l-a scăpat pe „Nu“ din brațe atunci când:
 a vorbit cu scriitorul celelalte cuvinte au muștrat-o
 a întins mâinile să primească darurile cuvântul *Paznic* a sosit

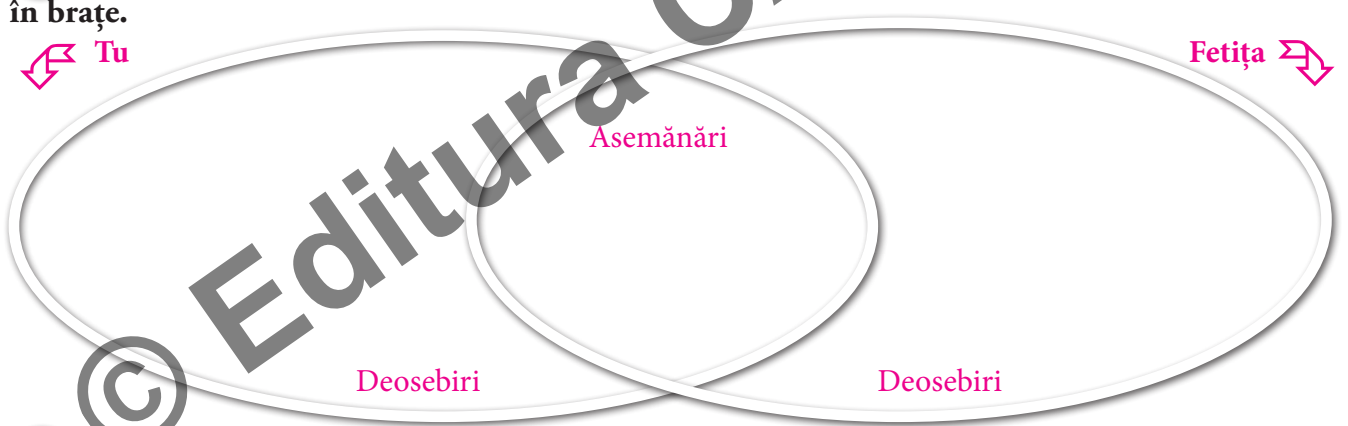

în brațe.

Completează diagrama căutând asemănări și deosebiri între tine și fetița care l-a luat pe „Nu“

Tu ↙

Fetița ↘

Selectează din text cuvinte/expresii pentru a ilustra următoarele aspecte:

Comportamentul fetiței	Comportamentul celor trei cuvinte: <i>Hărnicie, Politețe, Prietenie</i>
• comoditate/indiferență _____	• amabilitate/hărnicie _____
• lipsă de politețe/lipsă de respect _____	• politețe/respect _____
• lipsă de colegialitate/indiferență/egoism _____	• colegialitate/altruism _____

4 Răspunde la următoarele întrebări.

- a) Ce îi povestesc scriitorului cuvintele Hărnicie, Politețe și Prietenie despre fetița la care se afla cuvântul „Nu“?
- b) Cine le-a ajutat pe mamă, bunică și colegă?
- c) De ce crezi că fetița a acceptat bucuroasă darurile? I se cuveneau?
- d) De ce consideri că scriitorul i-a cerut cuvântului Paznic să nu-l scape din ochi pe cuvântul „Nu“? Motivează-ți răspunsul!

5 Imaginează-ți un alt final pentru întâmplarea povestită! Poți folosi următoarele sugestii:

- ◆ Fetița refuză darurile, recunoscând că nu ea este cea care a ajutat.
- ◆ Cuvântul „Nu“ scapă de Paznic, dar fetița nu-l mai primește, pentru că a înțeles unde a greșit.
- ◆ Apare cuvântul Înțelepciune care îi arată fetiței unde a greșit.

Găsește și tu alte variante!

6 Împarte textul în fragmente, urmărind planul de idei.

- a) Scriitorul caută cuvântul „Nu“.
- b) Cele trei cuvinte îi spun scriitorului unde se află cuvântul căutat.
- c) Cele trei cuvinte îl conduc pe scriitor la fetița care-l are pe „Nu“.
- d) Cele trei cuvinte îndeplinesc rugămințile adresate fetiței de către mamă, bunică și colegă.
- e) Fetița primește darurile și-l scapă pe „Nu“ din brațe.
- f) Scriitorul îl închide în călimară pe „Nu“.

Pune ideile principale sub formă de titluri, apoi povestește fragmentele.

7 Explică înțelesul enunțului: „Fetița întinse mâinile să primească darurile, dar, în clipa aceea, îl scapă pe „Nu“ din brațe.“

8 Completează enunțurile:

- a) Eu cred că cele trei cuvinte le-au ajutat în locul fetiței pe mamă, bunică și colegă, deoarece _____.
- b) Cuvântul „Nu“ se simțea atât de bine în brațele fetiței, deoarece _____.

9 Alege și argumentează! Mesajul povestirii ne învață:

- când respecti, ești respectat;
- comportamentul frumos atrage recompense;
- când îi ajuți pe ceilalți, simți bucuria și mulțumirea lor.

10 Spune-ți părerea! Ce crezi că a făcut fetița când a observat că, deschizând brațele să își primească darurile, l-a „pierdut“ pe „Nu“?

11

Imaginează-ți și completează dialogul următor. Interpretează împreună cu colegul de bancă.

Joc de rol
în perechi

Așa NU!

Mama: – Ajută-mă cu masa, te rog, pentru că trebuie să ajung mai devreme la serviciu.

Fetița: – Nu pot, nu mi-am scos încă uniforma.

Mama: – Hai, grăbește-te, că voi întârzia!

Fetița: – Dar bunica unde este? Nu mă ajută ea să mă dezbrac?

Mama: – Trebuie să se întoarcă de la piață, așa că te descurci singură. Eu am plecat. Te pup!

Bunica (gâfâind, pune sacoșele la bucătărie): – Of, bine că am ajuns!

Fetița: – Bunico, vino să mă ajuți să mă îmbrac! Nu-mi găsesc ..... Nici ..... Hai, că mi-e foame!

Bunica: – Vine bunica! Ai răbdare, suflețel!

Așa DA!

Mama: – Ajută-mă cu masa, te rog, pentru că trebuie să ajung mai devreme la serviciu.

Fetița: – Imediat! Uite, am pus farfuria, paharul și tacâmul.

Mama: – Hai, grăbește-te, că voi întârzia!

Fetița: – Mami, îmi iau eu .....

Fetița (deschide ușa): – Bunico, te-am auzit urcând. Dă-mi mie o sacoșă. Hai!

Bunica: – Te pupă bunica. De-abia am urcat!

Fetița: – Hai să despachetăm împreună!

Bunica: – Uite, scoate tu alimentele proaspete și pune-le în frigider. Eu duc legumele.

Fetița: – Azi mâncăm împreună!

12

Adaugă încă un termen:

- ❁ vorbă, termen, _____
- ❁ îndată, acum, _____
- ❁ a îndoi, a plia, _____

- ❁ puternic, zdravăn, _____
- ❁ exemplu, învățătură, _____
- ❁ narațiune, născocire, _____

13

Scrie propoziții cu antonimele cuvintelor următoare: *întrebai, împături, laudă.*

14

Formulează propoziții folosind ortogramele următoare: „nu-l“, „nul“, „ia-l“, „nu-i“, „într-una“, „întruna“.

15

Alcătuiește familia cuvintelor „bogat“ și „grijă“.

16

Pornind de la cuvintele următoare scrie substantive:

- a povesti ❖ _____
- a vorbi ❖ _____
- a răspunde ❖ _____
- a rezolva ❖ _____

17

Alcătuiește câte un enunț în care cuvântul „săritoare“ să fie adjectiv și substantiv („gimnastă“).

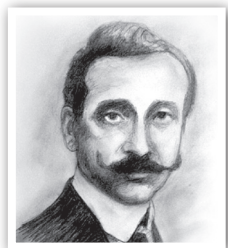
18

Scrie-i un bilet lui „Nu“.

3. DIN NATURĂ, ÎN CARTEA DE LECTURĂ

Cioc! Cioc! Cioc!

de Emil Gârleanu

Cine este autorul ? • Cea mai cunoscută operă a lui Emil Gârleanu este „Din lumea celor care nu cuvântă“, publicată prima dată în 1910, acum peste 100 de ani. Este cartea potrivită, pentru a te transpune cu sensibilitate în pielea unei gâze sau a unei ființe necuvântătoare.

• Alături de narațiunea „Cioc! Cioc! Cioc!“, în volumul „Din lumea celor care nu cuvântă“ mai pot fi citite „Gândăcelul“, „Fricosul“, „Căprioara“, „Sărăcuțul“, „Când stăpânul nu-i acasă“ și altele.

• Emil Gârleanu (1878-1914) a scris scenariul pentru un film și a regizat un altul, „Cetatea Neamțului“, în 1914. În acea perioadă filmele erau mute, vocile actorilor nu se auzeau pe peliculă, iar replicile apăreau scrise pe tot ecranul între secvențele cu actori. Pentru a nu fi o liniște totală, se obișnuia ca un pianist sau o orchestră să cânte în sală melodii potrivite acțiunii de pe ecran.

• Înțelegerea textului • Comunicare •

1 **Marchează cu „X“ răspunsurile corecte și motivează oral.**

* Textul este: literar științific epistolar (scrisoare)

poezie proză dialog

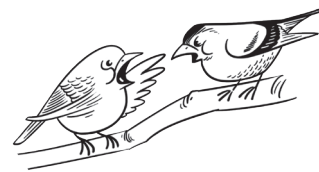
* Elementele textului sunt: reale imagine

* Timpul acțiunii: vara începutul toamnei primăvara

* Locul acțiunii: într-un parc în pădure în grădina scriitorului

* Personajele sunt: un scatiu o gaiță un măcăleandru

o ciocănitoare un povestitor o veveriță

2 **Completează cu detalii din text.**

Veverița a descoperit pomul cu „rodul rotund, tare, dar cu miezul dulce și gustos“ care era _____ . Ea a hotărât, _____ , să-și facă provizii pentru _____ . Ciocănitorea a găsit scorbura și a început _____ alunele. Veverița a descoperit hoția, a pândit-o și i-a _____ . Ciocănitorea s-a întors a doua zi, dar veverița _____ . Ciocănitorea se cațără cu _____ de trunchiul copacului, apoi ciocănește de _____ în ce direcție?

REȚINE!

Textul literar este acela în care scriitorul îmbină elementele imagine cu cele reale, într-un limbaj frumos, pentru a-i trezi cititorului emoții și sentimente.

Știi că... ? • Multe animale își strâng vara provizii pentru iarnă. Astfel, într-un plop bătrân și scorburos a fost descoperită o adevărată câmară a unei **nevăstuici**. Scorbura era plină: înăuntru se aflau o mulțime de șoareci, o broască, o vrabie, separate între ele prin straturi de pământ.

• Și **veverițele** își strâng hrană în magaziile lor de alimente. Însă ele nu adună numai alune, ci și... ciuperci. Și pentru că ciupercile crude s-ar strica în scorbură, isteța veveriță le pune la uscat afară, între crengile copacilor.

3 Răspunde la următoarele întrebări și motivează.

- Cui i-a spus măcăleandru povestea ciocănită?
- De ce veverița era o ființă prevăzătoare?
- Ce planuri făcea veverița pentru iarnă?
- De ce era iscusită ciocănită? Ce a înțeles ea?
- Cum a pedepsit veverița hoția?

4 a) Găsește explicațiile potrivite.

● „Ciocănită se întoarce la culcușul veveriței”, deoarece:

- voia să fie iertată de veveriță
- dorea să-și ia coada înapoi
- urmărea să vadă ce provizii a mai făcut veverița

● „Veverița își mutase culcușul”, fiindcă:

- voia să-și apere proviziile făcute pentru iarnă
- cunoștea obiceiul ciocănită de a fura
- nu dorea să o mai întâlnească pe ciocănită

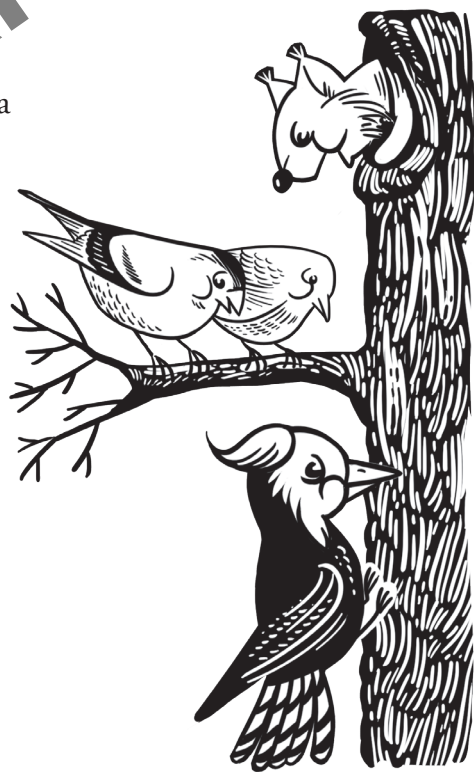
● „ploaia de mărgăritare” înseamnă:

- picăturile de rouă
- miile de note din cântecul privighetorii

● „Un stejar găunos răsună ca un hârb” înseamnă:

- răsună ca un vas vechi și găurit
- sună a gol
- șuieră vântul prin scorburi

b) Explicați semnificația: „O fulgerare roșie...”.

5 Notează din text:

a) cuvintele cu care i se adresează măcăleandru scatiului când îi povestește despre ciocănită: _____

b) cuvinte care imită sunete din natură: **Ssst!** _____

6

Descoperă trăsăturile personajelor. Scrie cuvintele lipsă. Subliniază apoi cuvintele cu sens opus.

Veverița

- a cărat alune toată toamna ↗ harnică, gospodină
- a umplut scorbura pentru iarnă ↗ chibzuită, prevăzătoare
- a prins hoțul, a mutat culcușul → deșteaptă
- a strâns proviziile prin muncă cinstită ↗ cinstită, corectă
- i-a dat o lecție hoțului, smulgându-i coada ↗ hotărâtă, curajoasă
- i-a arătat ce crede despre hoție → sinceră

Ciocănitorea

- _____ ↗ • a vrut proviziile fără muncă
- _____ ↗ • a început să mănânce merindele altuia
- _____ ↗ • a crezut că nu va fi prinsă
- _____ ↗ • a furat _____
- _____ ↗ • a fugit ca să se salveze
- _____ ↗ • a revenit la culcușul veveriței (nesinceră)

7

Spune-ți părerea!

- De ce „pasărea ciocănește de atunci la fiecare copac“?
- „Dacă soarta mi-e să ciocănesc mereu, cel puțin să trag din asta folos, să mă și hrănesc!“
- Cu ce se hrănește ciocănitorea? Cu mustul dulce al copacilor?

8

Alege explicația potrivită.

Motivul (prezentat în această povestire) pentru care ciocănitorea bate în copacii pădurii este:

- adevărat   imaginar   hazliu

- Joacă împreună cu un coleg scena surprinderii hoțului.
- Improvizați și voi.

Hoțul (dramatizare liberă)

- Veverița se așeză amenințătoare la gura scorburii.
- Aha! Te-am prins! Ce faci aici, surato?
  - Știi..., am trecut pe la un copac bolnav și...
  - Și ce? Ți-era foame?
  - Am văzut alunele. Am vrut să le gust, să văd cum sunt...
  - Te-ai gândit să mănânci din proviziile mele... Da? Minți! Asta a fost ieri, dar azi, de ce-ai mai venit? Nu puteai să mergi la cules?
  - Am stat să te aștept. Spune-mi unde ai găsit alune așa bune...
  - Eh, nu mai spune! Și ce te-ai gândit? Să iei prânzul tot la mine, pe gratis, și tot în lipsa mea. Da?
  - Câteva alune...
  - Cum să iei din ceea ce nu-ți aparține? Îți arăt eu câteva alune! A dispărut jumătate din merinde. Hoțo! zise veverița și se aruncă asupra hoțului.
  - Lasă-mă! Iartă-mă! striga ciocănitorea jumulită de veveriță.

Joc de rol

Atelier ♦ Imaginează și tu o pedeapsă dată ciocăntorii.

Pedepsirea ciocăntorii (dramatizare)

- Iartă-mă! repeta ciocăntoarea.
- Ca să te iert, trebuie să-mi aduci alte alune. Nu o să stau cu cămara goală din cauza ta. Ai înțeles?
- Da, chiar acum plec.
- Dar să știi, dacă vrei să mă păcălești, copacul nu te va mai hrăni la iarnă. Ia aminte! adăugă veverița.

- Ciocăntoarea zbură și peste câțva timp se întoarce cu câteva alune în plisc.
- Veverițo, îți mulțumesc pentru idee. O să-mi fac și eu, după ce mă achit de datorie, niște provizii pentru iarnă în stejarul de alături. Este bine să fii gospodină! Vom fi vecine.

Citește și află mai mult!

♦ Pentru a se salva atunci când sunt atacate, unele animale lasă în gura dușmanului o parte mai puțin importantă a corpului lor. Printre acestea se numără unele șopârle, care își desprind cozile în cazul unui atac.

♦ Și unii păianjeni procedează asemănător. Păianjenul-cu-picioaroange își lasă câte un picior în gura urmăritorilor. Dacă îl prinde un dușman, piciorul se desprinde de sub coastă, dar nu încetează să se miste, astfel încât atacatorul nu-și dă seama că victima a scăpat. Între timp, păianjenul fuge cu cele șapte picioare rămase, adăpostindu-se.

Alcătuiește câte un enunț cu ortogramele: „numai“/„nu mai“, „demult“/„de mult“.

Exemplu: Nepoata nu a mai venit de mult (timp) pe la bunica.

REȚINE! **Legenda** este o povestire în care se dă o explicație imaginară unui fapt real.

Explică ce elemente reale legate de ciocăntoare primesc o explicație imaginară.

REȚINE!

Povestirea „Cioc! Cioc! Cioc!“ înfățișează o întâmplare cu tâlc, având ca personaje micile viețuitoare ale pădurii. Veverița îi oferă o lecție de viață ciocăntorii care i-a furat alunele. Prevăzătoare din fire, micuța roșcată și-a strâns proviziile, mutându-și culcușul.

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •

1

Barează intrusul dintre cuvintele cu același sens.

- ☼ a desluși – *a lămuri, a explica, a descoperi, a clarifica*
- ☼ nedumerit – *nelămurit, mirat, curios, uimit*
- ☼ a se dumiri – *a înțelege, a se lămuri, a se orienta, a pricepe*
- ☼ ciudat – *bizar, neștiutor, straniu, neobișnuit*
- ☼ demult – *odată, cândva, odinioară, de mult timp*
- ☼ prevăzătoare – *chibzuită, vizionară, înțeleaptă, prudentă*
- ☼ merinde – *provizii, rezerve, bucate, mâncare, hrană*
- ☼ a-și lua prânzul – *a mânca, a se hrăni, a gusta*
- ☼ a pândi – *a urmări, a ochi, a spiona, a iscodi*

2

Completează tabelul cu termenii potriviți.

Sinonime	Cuvântul dat	Antonime
=	a strânge	≠
=	hrănit	≠
=	a se mâhni	≠
=	iscusit	≠
=	zglobie	≠
=	se cațără	≠
=	a mărturisi	≠
=	folos	≠

3

a) Înlocuiește expresiile cu termeni care au același sens.

☼ a-i sări inima din loc = a se speria

☼ a ține minte = _____

☼ a-i veni în gând = _____

☼ a bate cu ciocul = _____

☼ a face planuri = _____

☼ a se pune la pândă = _____

☼ pe ici a-i fi drumul = _____

☼ a-i veni inima la loc = _____

☼ a da norocul peste cineva = _____

☼ a se șterge din ochii cuiva = _____

b) Alcătuieste un scurt text în care să utilizezi cinci dintre expresiile învățate.

4 Alcătuieste propoziții cu sensurile diferite ale cuvintelor „cioc“ și „toc“.

5 Completează enunțurile cu ortogramele: „ia“/„i-a“, „iau“/„i-au“.

- ❁ Ciocănitorea _____ din alunele strânse de veveriță. Apoi _____ decizia să-și mute cuibul.
- ❁ Veverița _____ smuls coada ciocănitorei.
- ❁ Ciocănitorea _____ bătut veveriței la ușa.
- ❁ Aceasta _____ cerut iertare roșcatei, dar veverița nu _____ răspuns.
- ❁ Păsările din pădure _____ aflat povestea ciocănitorei.
- ❁ Ele _____ ciocănitul ca pe o căutare permanentă a veveriței.
- ❁ _____ ascultă cum bate ciocănitorea în copaci!

6 Transcrie din text substantivele care au același sens cu următoarele:

fruct → _____	bucate → _____
cuvintele → _____	plisc → _____
limbaj → _____	seva → _____
zarvă → _____	destin → _____
istoria → _____	batjocură → _____

REȚINE!

Unele substantive au numai formă de singular: *foame, entuziasm, unt, vată* sau numai formă de plural: *icre, călți, ochelari, zori*.

7 Trece substantivele următoare la plural și precizează genul acestora. Subliniază substantivele numai cu forme de singular.

hrană, hârb, coajă, folos, grai, rândunică, gălăgie, prânz, foame, plisc, toamnă, culcuș

8 Completează enunțurile.

- ❁ Îi bătea inima veveriței, *a măcăleandrului*, _____ *scatiu*, _____ *ciocănitore*,
_____ *gaiță*, _____ *vrăbie*.
- ❁ Rodul copacilor este diferit: al alunului, _____ *stejar*, _____ *fag*,
_____ *mesteacăn*, _____ *corn*.
- ❁ Puișorii au ieșit la marginea cuibului, _____ *streașină*, _____ *creangă*,
_____ *șopron*, _____ *lan*.

9

Adaugă adjective formate de la substantivele date, după model:

- a) grai → păsăresc, _____, _____, _____
om strămoș țăran
- b) cântece → ostășești, _____, _____, _____
copil haiduc păstor

10

Precizează sensurile diferite ale cuvântului „bob“.

- ☆ Furnica a luat un **bob** de orez. → plural **boabe**
- ☆ Sportivii concureau la proba de **bob**. → plural **boburi**

11

a) Pune substantivele subliniate la plural.

✿ Un scatiu zbura prin livadă.

✿ Un uliu ia un pui în gheare.

✿ Un macaragiu a ridicat un perete dintr-o casă.

✿ Un geamgiu a tăiat o ladă de geamuri.

b) Transformă, după model, substantivele subliniate și completează propozițiile.

Toți scatii căutau mâncare.

12

Analizează substantivele din textul dat.

După Dunăre, Mureșul este a doua apă curgătoare ca lungime de pe teritoriul României. Trece prin municipiul Arad spre Ungaria, unde se varsă în râul Tisa.

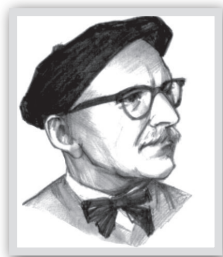
Încă din vechime, râul Mureș a fost o cale navigabilă, folosită intens atât pentru schimburi comerciale, cât și în scop de apărare, în vremuri de război devenind o adevărată autostradă a zonei de la nord de Dunăre.

Model: Dunăre = substantiv propriu, gen feminin, număr singular

Piatra pițigoii

după Tudor Arghezi

Cine este autorul? • Tudor Arghezi este un pseudonim (nume)

literar, nu cel cu care s-a născut.

• Arghezi a dus o viață plină de întâmplări ieșite din comun. A trăit între 1880 și 1967, în perioada celor două războaie mondiale și în vremuri grele din istoria noastră și a lumii.

• Scriitorul ar avea astăzi aproape 150 de ani.

• A fost un poet original, de aceea „inimitabil“ a fost ultimul cuvânt scris de poetul Alexandru Philippide, într-o scriere în care vorbea despre Tudor Arghezi.

• Fiul lui Tudor Arghezi se numea Baruuțu, iar fiica lui, Mitzura. „Cartea cu jucării“, plină de umor, este inspirată de poezile lor.

• Altădată, pe când poetul era grav bolnav, amicul său, savantul Rainer, a trimis un asistent tânăr să-l îngrijească. Acesta se numea Emil Palade și peste multe decenii avea să devină primul român laureat al Premiului Nobel.

• Poetul a fost tehnician, ajutor de pietrar, vânzător de fructe, călugăr la Cernica, diacon (preot în devenire).

• Umorul său deosebit și ironia își făceau simțită prezența și în viața de toate zilele. Fiul său dorindu-și un automobil, Arghezi îi spuse unui amic: „Automobil n-am putut să-i cumpăr, dar i-am luat o trusă de bărbierit.“ (după Gh. Tomozei, „Plantația de fluturi“)

• Înțelegerea textului • Comunicare •

Bifează răspunsurile corecte:

- a) Este un text: literar
 jurnalistic (de ziar)
 științific

c) Textul literar reprezintă:

- un roman o poveste o scenetă

- b) Textul literar este: în proză
 în versuri

d) Faptele sunt prezentate:

- la întâmplare
 în ordine
 cu alineate diferite

Răspunde la întrebări cu detalii din text.

- a) Cât timp stăteau păsările în țările calde?
b) Cum au ridicat păsările cea mai mare cetate din lume?

- c) Care era destinația acestei cetăți?
- să le adăpostească la bătrânețe
  - să le reprezinte în lumea păsărilor
  - să le apere de dușmani
  - să le înconjoare de frumuseți și bogății
  - să delimiteze locul păsărilor venite din România
- d) Ce rol avea acul de diamant așezat în cel mai înalt loc din palatul păsărilor?
- e) Câte zile stătuse pițigoii în preajma prințeselor? De ce?
- f) Pentru cine furase pițigoii aceste comori? Ce își propusese acesta?

3

Enumeră din ce era alcătuită cetatea: _____

4

Completează tabelul cu rolul păsărilor în cetate.

Număr	Nume pasăre	Rol	Loc
Doi	vulturi negri		
	ciori		
	corbi		
	rândunici, becațe		
	cocori dobrogeni		

5

Explică la ce se referă grupurile de cuvinte subliniate. Cu ce le putem compara?

„... pe creștetele acoperișurilor mai joase vegheau ochii de oțel ai corbilor, înarmați cu ciocuri gata de luptă și cu gheare din același metal.”

- „ochii de oțel” se aseamănă cu niște lunetiști
- „înarmați cu ciocuri gata de luptă” – avioane MIG gata să decoleze și să lovească
- „cu gheare din același metal” – cu _____
- „cocorii dobrogeni, în câte un picior” apăreau ca niște _____ din gardă, nemișcați, la datorie, înșirați simetric _____
- „străjerii aveau de păzit” _____ și _____
- „O pasăre galbenă, cât un fluture de mică” era _____
- Acul de diamant, cu piatra lui „ca de jar alb” avea „înșușirea de a lumina cu o scânteiere de lună până în depărtări” – adică lumina în timpul nopții ca un _____, avea sclipirea unei stele, a „unui _____”
- Piatra avea o licărire „_____ ca _____” adică o strălucire slabă, _____, dar avea „puteri neînchipuite”.

6

Adaugă în spațiile libere explicațiile potrivite.

✿ Păsările s-au hotărât să zidească un palat, deoarece _____

✿ Pițigoiul a furat piatra prețioasă, fiindcă _____

✿ Piatra era fermecată, deoarece _____

7

Motivează și completează trăsăturile fizice și morale ale pițigoiului.

(mărime) *mic „cât un _____”* → gingășie

(culoare) _____ → _____

drăgălășenie → _____

istețime → _____

generozitate → _____

bunătate → _____

respect → _____

viclenie → _____

8

Spune-ți părerea și motivează! a) Este vinovat pițigoiul?
b) Unde considerau păsările că sunt acasă?
c) Cetatea putea fi asemănată cu o mănăstire?

9

• Compară pițigoiul și ciocănitoarea din textul „Cioc! Cioc! Cioc!”.
• Precizează o trăsătură comună și câteva deosebiri între aceste personaje. Care dintre cele două personaje îți este mai simpatic? Motivează.

REȚINE! Piatra pițigoiului este o legendă care explică întoarcerea păsărilor din țările calde în fiecare primăvară.

• Elemente de limba română, vocabular și exprimare corectă •
• Substantivul •

1

Notează cuvinte care au același sens.

• cândva = _____

• a se întoarce = _____

• gata = _____

• să vindece = _____

• a zidi = _____

• cupolă = _____

• a străjui = _____

• scânteiere = _____

• fermecat = _____

• pățania = _____

• a izbuti = _____

• istețime = _____

• a înzestra = _____

• a jefui = _____

• mândră = _____

• rotocol = _____

2 Scrie antonimele cuvintelor.

- lung $\neq$ _____
- a se aduna $\neq$ _____
- a îmbătrâni $\neq$ _____
- a zidi $\neq$ _____
- frumusețe $\neq$ _____
- a lumina $\neq$ _____

- istețimea $\neq$ _____
- a se îmbolnăvi $\neq$ _____
- neputincios $\neq$ _____
- gol $\neq$ _____
- înalt $\neq$ _____

3 a) Explică expresiile prin cuvinte care au același sens.
b) Alcătuieste apoi enunțuri cu patru dintre expresii.

* a ține sfat = a se sfătui

* a sta de strajă = _____

* băgare de seamă = _____

* a-și lua zborul = _____

* a lua pe sus = _____

4 Scrie cât mai multe cuvinte care au același sens.

(puteri) neînchipuite = nemaiîntâlnite, fără seamăn

5 Observă! Un cuvânt poate avea mai multe înțelesuri.

dulce

Alina mănâncă un măr *dulce*. (.....)

Este o toamnă *dulce*. (.....)

Copilul are un zâmbet *dulce*. (.....)

6 Un cuvânt poate avea sensuri diferite. Descoperă-le!

* Mama **a gătit** musaca. (.....)

* Prințesa **a gătit** pițigoii cu cele mai alese podoabe. (.....)

7 Alcătuieste enunțuri cu sensurile diferite ale cuvintelor „gol“, „noi“, în care acestea să fie părți de vorbire diferite.

8 Completează familia cuvântului „bătrân“.

bătr__nel, bătr__nică, îmbătr__nim, îmbătr__nit, bătr__nețe, bătr__nesc, bătr__nește

9 Alcătuieste câte o propoziție în care să utilizezi cuvintele:
„la“ (notă muzicală; spre)/„l-a“ (pronume + verb)

10

Scrie câte trei substantive comune care să denumească:

- a) fenomene ale naturii – _____
 b) stări sufletești – _____
 c) însușiri – _____
 d) activități – _____

11

Scrie câte trei substantive proprii care să denumească:

- a) ape curgătoare – _____
 b) munți, vârfuri – _____
 c) regiuni, județe – _____
 d) localități – _____
 e) instituții – *Prefectura,*
 f) mărci de mașină – _____
 g) titluri de ziare, reviste – *Argeșul,*
 h) titluri de cărți – *Cireșarii,*

12

Trece substantivele:

- a) la plural: **ciupercă, jgheab, catalog, hârtie, fiu, arbitru, liceu, roată;**
 b) la singular: **zmeie, străzi, tablouri, muzee, alei, brazi, păpădii, școli.**

13

Completează cu forma potrivită de plural a substantivelor dintre paranteze.

- ★ Toți _____ (flăcău) mergeau la horă.
 ★ Ea a admirat toți _____ (cercel) și _____ (papucel) expuși.
 ★ _____ (Mac) au înflorit în lanurile de grâu.
 ★ Voi, _____, (copil) să nu vă faceți griji!
 ★ Toate _____ (pălărie) fetelor erau împodobite cu flori.
 ★ _____ (Doctorie) nu le plac copiilor.

14

Completează propozițiile cu substantive proprii și comune potrivite:

- ★ _____ s-a depărtat de _____ .
 ★ _____ a deschis _____ .
 ★ _____ s-au bucurat pentru _____ .
 ★ _____ l-a certat pe _____ .

15**Analizează substantivele din textul următor.**

„Cârduri întregi de dropii, de departe parcă ar fi niște cârlani la păscut, se văd în Dobrogea, pe lângă țărmul Mării Negre, atât spre nord pe lângă vechiul așezământ Istria de la capătul lacului Sinoe, cât și spre sud prin apropierea Mangaliei. Se avântă uneori și prin Moldova.“ (Ion Simionescu, „Dropia“)

Model: cârduri – substantiv comun, genul neutru, numărul plural

16**Barează formele greșite din coloanele de substantive.**

▪ eșire – ieșire	▪ esle – iesle	▪ greșeală – greșală	▪ clujan – clujean
▪ iepure – epure	▪ șa – șea	▪ orașean – orașan	▪ țeapă – țapă

17**JOCUL PROVERBELOR.** Completează cât mai repede proverbele următoare cu substantivele care lipsesc. Precizează numărul substantivelor:

- a) „ _____ latră, _____ trece.“
 b) „Mai bine un _____ care te poartă,
 decât un _____ care te trânteste.“
 c) „O mie de _____ un _____ nu fac.“

- vorbe
- cal
- câinii
- măgar
- ban
- caravana

● **Scrierea unui text după un plan de idei** ●

☆ Folosește planul de idei de mai jos pentru a compune un text. Folosește și dialogul.

Ai spart cu mingea geamul vecinei de la parter. Imaginează modul în care îți ceri scuze și îndrepti ceea ce ai stricat.

- 1 Suni la ușa vecinei. Furioasă, aceasta apare în prag.
- 2 _____
- 3 Te întorci speriat acasă. Deodată soneria de la ușa zbârnâie prelung.
- 4 Deschizi ușa încet, cu teamă. Vecina stă în fața ta și te privește.
- 5 _____
- 6 Mama intră pe ușa.

Clubul
de lectură

Vânătoarea lui Kaa

adaptare după Rudyard Kipling

Tot ce vă voi povesti aici s-a întâmplat cu puțin înainte de alungarea lui Mowgli din haiticul lupilor Seeonee. Asta a fost pe vremea când Baloo îl învăța să cunoască Legea junglei. Bătrânul și înțeleptul urs cafeniu era încântat că avea un ucenic atât de isteț. Baloo, cărturar al legilor, îl învăța Legea pădurii și a apei; cum să vorbească politicos cu albinele sălbatice; cum să dea de știre șerpilor de apă înainte de a se arunca în iaz printre ei...

Într-o după-amiază obișnuită, Mowgli simți niște mâini aspre și puternice, deși mici, pipăindu-i picioarele și brațele, apoi auzi fâșâitul ramurilor care-l loveau în față. Când deschise ochii, văzu printre ramuri cum, jos, Baloo trezise toată jungla cu răcnetele lui profunde, iar Bagheera, pantera neagră, sălta mereu pe trunchiul unui copac, arătându-și toți colții.

Apoi începu goana printre ramurile copacilor. Două din cele mai voinice maimuțe îl apu-

caseră pe Mowgli de subsuori și-și făceau vânt cu el din copac în copac. La început, lui Mowgli îi fu teamă că-i vor da drumul din înălțimi, pe urmă se înfurie, dar își dădu seama că niciun fel de împotrivire nu-i poate fi de folos și atunci începu să se gândească ce avea de făcut. În primul rând, trebuia să dea de știre lui Baloo și Bagheerei. Ridică privirea și zări departe, în văzduhul albastru, pe Chil, vulturul.

– Ia-mi urmele! îi strigă Mowgli. Dă de știre lui Baloo și Bagheerei!

În timpul acesta, Baloo și Bagheera turbau de furie.

– De ce nu l-ai înștiințat pe puiul de om de primejdia care îl amenința?! răcni Bagheera la urechea bietului Baloo.

– Haide, repede... repede... gemu Baloo. Poate... poate îi vom prinde încă.

– Cu viteza asta care n-ar obosi nicio vacă rănită! Dacă mai alergi o milă rostogolindu-te ca până acum, să știi că plesnești. Mai bine stai jos și gândește-te ce-i de făcut. Fă un plan.

– Arrula! Whoo! Sunt cel mai nenorocit dintre urși. O, Mowgli, Mowgli, de ce nu te-am prevenit de primejdia din partea poporului maimuțelor!

– Cei din Bandar-Log se tem de Kaa, pitonul de stâncă. El se poate cățara pe copaci, tot atât de bine ca maimuțele. Numai la șoapta numelui său, un fior rece străbate îndată cozile blestemate. Să mergem la Kaa.

– Ce poate să facă el pentru noi? El nu face parte din neamul nostru, căci nu are picioare.

– E foarte bătrân și foarte viclean și e mereu flămând, spuse Baloo plin de nădejde. Promite-i multe capre.

– După ce a mâncat bine, doarme o lună întreagă. Poate că și acum e în plin somn și chiar dacă ar fi treaz, te pomenești că preferă să-și vâneze singur caprele.

Îl găsiră întins pe o vatră fierbinte de bolovani, sub soarele de amiază, admirându-și haina minunată și nouă, căci de zece zile se retrăsese departe de restul lumii, ca să-și lepede haina veche.

– O, Baloo, ce faci tu aici? Ai vreo știre despre vreun vânat apropiat? Poate o ciută sau chiar un cerb tânăr. Sunt mai gol ca o fântână părăsită.

– Și noi am pornit la vânatoare, spuse Bagheera cu nepăsare, căci știa că nu trebuie să-l grăbești pe Kaa, care e mare și greoi.

– Îngăduiți-mi să vin cu voi, spuse Kaa. Ultima dată când am ieșit la vânatoare, era cât p-aci să cad dintr-un copac; zgomotul l-a trezit pe Bandar-Log, care a început să mă batjoco-rească cu cele mai urâte porecle: ologule, rămă galbenă... Va trebui să le aducem aminte să se poarte cu respect...

Baloo ridică privirea și-l zări pe Chil, vulturul.

– Ce s-a întâmplat? întrebă Baloo.

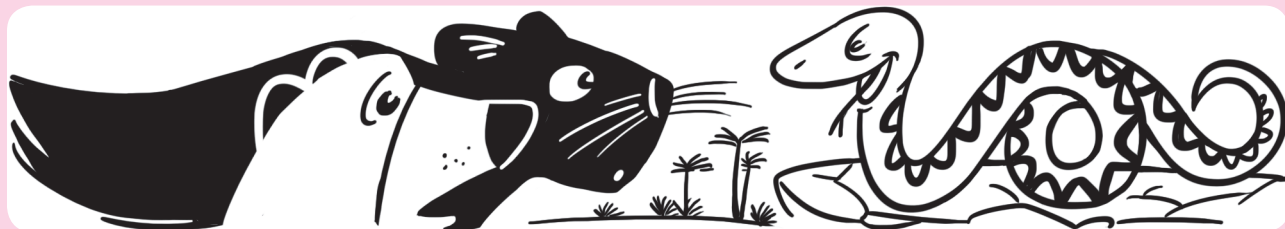
– L-am văzut pe Mowgli în mijlocul neamului Bandar-Log. M-a rugat să vă dau de știre. Bandar-Log l-au dus dincolo de fluviu, în cetatea maimuțelor din Peșterile înghețate.

– Până acolo e drum de o jumătate de noapte, dacă mergem în fugă, spuse Bagheera, în timp ce Baloo se uita la ea foarte grav.

– Voi căuta să merg cât voi putea de repede, spuse el îngrijorat.

– Noi nu te putem aștepta, dar urmează-ne, Baloo. Kaa și cu mine trebuie să o luăm la picior.

(din vol. „Cartea junglei“)

Recapitulare

* Citește cu atenție textul următor.

Motanul bunicului

(fragment)

de Ionel Teodoreanu

Dimineața, bunica-i
dă în farfurioara lui –
mă rog – lapte cu miez
de pâine.

Adică bunica numai
îi pregătește farfurioara.

- Mai pune, Elencule – zice bunicul.
- I-ajunge.
- Pune-i de la mine, Elencule. E bătrân,

săracu'!

- Și mata ești tinerel, cucoane Alecule?

Dacă n-o vede bunicul, bunica mai toarnă
ș-un găl-găl de apă în laptele motanului.

Bunicul așază farfurioara lângă soba de fier
din antrețel, pe mușama, bineînțeles, și spune:

- Păs-păs-păs...
- Miau...

Vine alb ca din lună. Clip-clip, clip-clip.

Stă și se uită la bunice, nîns c-un fulg alb pe
rozul nasului.

Bunicul îi întoarce privirea, cu ochi albaștri,
alb și blând ca un Dumnezeu al laptelui.

– Alecule, ți se răcește cafeaua, oftează
bunica, privindu-i c-o zburlire masivă de dulău.

***

La masă, motanul stă lângă scaunul buni-
cului, ca în genunchi, privind cerul albastru de
după ochelari.

Mult se mai uită-n jos bunicul!

- Ți-a căzut șervetul, Alecule?

Bunicul se uită-n farfurie, regăsind-o pentru
el. S-aud numai furculițele.

- Miauuu...

– Căț, împielitătule! Și la masă mă asurzești?
Căț, se mânie bunica.

Motanul se strânge sub scaunul bunicului.

– Scâncește de foame, săracu'! îl apără fostul
procuror general.

– Îi chiorăie burduhanul de huzur! replică bu-
nica. Am să-l înțarc eu. Na, satură-te – îi aruncă
ea piatra unei bucăți de friptură.

După ce și-a mâncat-o, motanul mulțumește
bunicului, îmbrăcându-i picioarele cu lână toarsă
din fuiorul lui.

Când e peștele la masă, motanul cade în
mintea copiilor.

– Numai că nu mă trage de mână, spune
bunicul. Tare-i deștept.

– Tare-i neobrăzat, răspunde ecoul bunicei.
Parcă o îmbătrânit la grajd, nu în casa noastră.

Furculița bunicului dă pește la doi: motanului
și bunicului.

Când se duce spre motan – mai pe furiș –
mâna bunicului parcă strecoară un bilețel de
dragoste, pe sub nasul bunicei.

- Bunătate de pește! oftează bunica.

- Tare bun, Elencu, tare bun.

- Da' mata de unde-ai aflat? se miră bunica.

Și după ce-a isprăvit de mâncat peștele,
bunica aruncă oasele motanului.

- Vai de mine, Elencule, dacă se îneacă?

- L-om îngropa cu popă, Alecule.

– Așa glumește Elencu – o apără bunicul
către nepot.

***

Dimineața, după ce toată noaptea a dormit
la picioarele bunicului, și mai apoi încă puțin la
picioarele nepotului, și încă puțin, câte puțin
în toate părțile, **pe lângă sobe, pe covor, pe
canapele**, cădelnițând cu somn prin toată casa,
motanul miaună la ușă.

– Se cere – zice bunicul, ridicându-se cu grabă.
– Ducă-se – zice bunica, lepădându-l în omăturile iernii care șterge urmele.

Bunicul îi deschide ușa.

– Pune-i șoșonii, Alecule, să nu răcească la picioare.

Bunicul îl așteaptă la ușă până ce-și isprăvește tabietul lui motănesc, cu ochii țintă pe fereastra aburită.

– Iaca vine, anunță ușurat bunicul.
Motanul n-are nevoie să sune. Bunicul îi deschide ușa.

– **Alecule, cât îți dă pe lună?**

– Cine?

– Cine? Stăpânul matală cu coadă. Nu vezi cât îi de fudul?!
(din vol. „În casa bunicilor“)

Minidicționar

a cădelnița – la slujbă, a împrăștia fumul de tămâie pentru a sfinți, mișcând cădelnița atârnată în lanțișoare dintr-o parte într-alta

1 Completează cu răspunsurile corecte.

Textul este o povestire care conține _____ . Personajele sunt patru:

În centrul povestirii se află _____ . Nepotul este _____ .
povestitor, martor

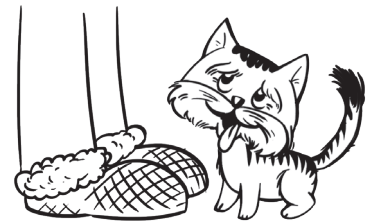
2 Enumeră trei argumente ale grijii sporite a bunicului față de motan:

3 Motivează de ce bunica Elencu îl dezaprobă pe bunic. Ea consideră că motanul este _____

4 Spune-ți părerea! Ce crezi despre atitudinea bunicii Elencu față de motan?

5 Răspunde și argumentează!

a) Textul este _____ . b) Motanul seamăna cu bunicul?
trist/comic

6 Completează graficul următor, utilizând cuvintele cu sens opus.

Bunicul Alecu

Bunica Elencu

– milos
– blând
– generos
– visător
– drept

– aprigă

– _____
– _____
– _____
– _____

7 Alcătuieste planul simplu de idei al primelor două fragmente (până la „– Așa glumește Elencu, – o apără bunicul către nepot.“).

8

Înlocuiește ca în model:

■ „privindu-i **c-o zburlire masivă de dulău**“ = privindu-i **ca și cum ar fi un dulău masiv care se zburlește** (gata să sară asupra motanului)

■ „îi aruncă ea piatra unei bucăți de friptură“ = îi aruncă friptura ca pe _____

■ „îmbrăcându-i picioarele cu lână toarsă din fuiorul lui“ = _____

■ „cădelnițând cu somn“ = ca și cum

a tămâiala împrăstia fum de somn

9

Scrie între paranteze ce sentimente exprimă propozițiile:

A. „– Bunătate de pește! oftează bunica.“ (_____)

„– Tare bun, Elencu, tare bun.“ (_____)

„– Da' mata de unde-ai aflat? zice bunica.“ (_____)

B. Ce deducem din întrebarea bunicii? _____

10

Completează tabelul cu termenii ceruți.

Cuvânt cu același sens	Cuvânt dat	Cuvânt cu sens opus
se ghemuiește	se strânge	se lungește
	a isprăvit	
	se mânie	
	neobrăzat	
	deștept	

11

Atelier ♦ Povestește în 10-15 rânduri cum începe o dimineață petrecută de tine la bunici. Ce simți? Ce vezi? Ce auzi? Care este comportamentul bunicii față de tine? Ce vorbești cu persoanele din jurul tău?

12

Alcătuiește enunțuri cu sensurile diferite de cele din text ale cuvintelor: „mâna“, „cer“.

13

Transformă adjectivele în substantive.

alb → _____

nins → _____

blând → _____

neobrăzat → _____

deștept → _____

ușurat → _____

14

Scrie: a) formele de plural ale substantivelor: **farfurie, cafea, piatră, fuior, mână, covor, fereastră, coadă.**

b) formele de singular ale substantivelor: **oase, picioare, părți, canapele, șoșonii.**

15**În fragmentul marcat, rezolvă cerințele:**a) Arată ce exprimă substantivele: **dulău, zburlire, masă, cer.**

b) Notează substantivele care au aceeași formă la singular și la plural (_____).

c) Transcrie un substantiv care are numai formă de singular (_____) și altul care are numai formă de plural (_____).

d) Analizează substantivele comune și substantivele proprii din primul alineat al fragmentului.

16**Explică folosirea virgulei în fragmentele colorate în text.****17****Subliniază în ultimul fragment trei-patru enunțuri care exprimă ironia bunicii față de motan și față de grija bunicului. Citește-le expresiv colegilor!***Clubul
de lectură***Bunicii au nepot cu firman de la motan**

de Ionel Teodoreanu

Nepotul e ascultător ca o nepoată. Gura nu i s-aude. Chiar și motanul bunicului s-a alintat de piciorul lui, de la mustață până-n vârful cozii, sfârâind ca un titirez.

– Ai văzut, Elencule? arată bunicul zâmbind.

– Am văzut, zice bunica. Se scarpină trântorii unul de altul.

Dimineața, nepotul se deșteaptă mai sprinten. Nu mai întârzie la școală. De la școală, trece pe-acasă după vești. Și vine de-a dreptul la bunici.

– Să nu-mi umbli lelea pe ulti, haimana – i-a spus bunica. Ai bani de tramvai?

Are. Și tata și mama i-au dat la despărțire.

Într-o zi a venit cu sania de la școală.

– Lene cu clopoței – i-a spus bunica. Numai ciubuc îți mai lipsește.

– Nu-i așa, bunică. Nu mai merg tramvaiele.

S-au înzăpezit.

– Da' picioare n-ai? Bietu' tatu-tău trage la jug, și voi...

Iar a doua zi:

– Na, hodorogule, să vii cu sania, că ti-i împotmoli și tu de năuc ce ești! a spus bunica dându-i o băncuță de argint din punguța ei de piele roșie.

Bunica nu știe că bunicul i-a dat de cu seară bani de sanie, într-ascuns.

Bunicii se scoală la patru dimineața. Bunicul tușește. [...]

Nepotul a învățat să știe că bunica și când îi singură parc-ar fi cu cineva pe care-l ocărăște. Bunica e ca un ceasornic supărat. [...]

Acasă, la patru dimineața, nepotul dormea dus.

Doarme și la bunici. Dar de la patru dimineața somnul nepotului începe să zâmbească. Îl vede pe bunicul. O aude pe bunica, simte cum se aprind focurile rumenind noaptea cu câte-o gură de zori din fiecare sobă – și-ncet cu-ncetul somnul nepotului e parcă transparent. E somn și nu e somn. Știe că doarme, dar nu doarme. Motanul bunicului își isprăvește somnul pe canapeaua nepotului. Apoi vine ușurel ca o călugăriță mirosul de pâine prăjită de bunica la gura sobei cu furculița cea lungă. Motanul pleacă mieunând: e ceasul alb al laptelui din farfurioară.

– Scoală-ți zic! Doar n-ai să dormi până poimâni.

– Bună dimineața, bunică! Sărut mâna!

– Cum poți să vorbești cu bunică-ta nespălat? Hait! [...]

Așa începe ziua la bunici: cu noaptea la ferește, foc în sobe și lumini aprinse.

(din vol. „În casa bunicilor“)

